

ธรรมที่เป็นพลวัต

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจ ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมะที่เป็นพลวัต พลวัตมีกำลังขับเคลื่อน ไม่ใช่ธรรมะตาย ถ้าธรรมะเราศึกษานะ เป็นธรรมะตาย มันแข็งทื่อ มันไม่เป็นสัจจะความจริง มันแข็งทื่อ เห็นไหม คนเราถ้าประพฤติปฏิบัติ ใช้ชีวิตแข็งทื่อ แบบว่าเราถือ เกรตตรง เกรตตรงเราเข้ากับสังคมได้ไหม

สังคมมันอ่อนไหวนะ คุณ ดูอย่างสัตว์มนุษย์ มนุษย์เกิดมา ถ้ารวมกัน ๒ คน ๓ คนขึ้นไป มันจะเป็นเหมือนสัตว์การเมือง ใจ มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง อยู่ด้วยกันก็เบียดเบียนกัน เอาชนะ คะคานกัน นี่เรื่องของสังคมนะ เป็นหมู่บ้าน เป็นตำบล เป็นประเทศชาติ เป็นโลกขึ้นมา เห็นไหม โลกนี่เป็นการตลาด สิ่งที่มีการตลาดเขาจะทำสินค้ากัน เขาต้องการตลาดกันใช่ไหม สิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเขาอะไร สิ่งที่เป็นประโยชน์ คุณใช้เวลาเขาทำธุรกิจกัน ลูกค้านี่เป็นเจ้านาย จะต้องเอาอก เอาใจลูกค้า เพื่ออะไร? เพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง นี่ผลประโยชน์ของตัวเอง สิ่งที่เป็นผลประโยชน์มัน เป็นธุรกิจ นี่ธุรกิจ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่เป็นการตลาดเป็นเรื่องของโลกๆ แต่ถ้าเป็น สัจจะความจริง มันเป็นพลวัตจากภายในนะ ถ้าเป็นพลวัตจากภายในมันจะย้อนกลับมาที่ตัวเรา ถ้า ที่ตัวเรา เห็นไหม ชีวิตนี่คืออะไร? เรา...ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่ เป็นพลวัตที่มันขับเคลื่อนที่มันเข้าไปชำระกิเลสได้ แต่เราศึกษาธรรมด้วยเป็นรูปแบบ เป็นสัง ฆธรรม สังฆธรรมเป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแน่นอน สิ่งนี้เป็นสิ่งสัจจะความจริงในใจ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่างหากละ

แต่เราคิดกัน เห็นไหม “สิ่งจะเป็นความจริง สิ่งจะ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นจริง ธรรมะเป็นสิ่งที่ต่าง” นี่มันเป็นการ แบบว่าวางยาสลบตัวเอง เอายาสลบนะ วางยาสลบกับจิตดวงนี้ ให้จิตดวงนี้หมอบอยู่ในใต้อำนาจของกิเลสใจ กิเลสมันเอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแอบอ้างนะว่า “สิ่งนี้เป็นสภาวะธรรม สิ่งนี้เป็นสภาวะธรรม” มันเป็นประเพณีวัฒนธรรมนะ ประเพณีวัฒนธรรมของโลกๆ เขา

คูลี เวลาศาสนาเผยแผ่ไปที่ใดก็แล้วแต่ จะต้องเข้าประเพณีของพื้นถิ่นเพื่อจะให้สังคมเขายอมรับ เพื่อให้เขาศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้เขาได้ผลประโยชน์ สิ่งที่เป็นผลประโยชน์ เวลาเข้ากับประเพณีพื้นถิ่นมันก็เป็นประเพณีวัฒนธรรม คูลี คุณศาสนาเผยแผ่ไปในซีกโลกใดๆ การนับถือของเขา การกระทำประเพณีก็ต่างๆ กันไป สิ่งนี้อามาเป็นหลักเกณฑ์ได้ไหม? เป็นหลักเกณฑ์สำหรับเป็นสิ่งที่ว่า เป็นสังคมสวยงาม สังคมนั้นสวยงามนะ

พวงมาลัย ดอกไม้ที่อยู่กระจัดกระจายไป ต่างคนต่างอยู่มันก็เป็นสภาวะ เราเห็นดอกไม้ดอกหนึ่งก็สวย ดอกนั้นก็สวย ถ้ามีเชือกมีด้ายร้อยเป็นพวงมาลัยมันก็สวยงามขึ้นมา สังคมประเพณีเป็นอย่างนั้น ประเพณีของโลกๆ นะ ประเพณีของโลกๆ เพื่อเป็นสัตว์สังคม ให้สังคมอยู่กันร่มเย็นเป็นสุข เห็นไหม นี่เป็นเรื่องของสัตว์สังคมโลก

แล้วถ้าเป็นอริยประเพณีละ อริยประเพณีเป็นประเพณีของพระอริยเจ้า ถ้าเป็นประเพณีของพระอริยเจ้านี้จะย้อนกลับมาเรื่องจากภายใน เห็นไหม เป็นการทรมานกิเลสของตัว มนุษย์ สัตว์ มนุษย์ เราจะชนะแต่คนอื่น ชนะคะคานกันแต่เรื่องจากภายนอก แต่เราจะพ่ายแพ้กับกิเลสของตัวเอง

กิเลสในหัวใจเรานี่ เราจะพ่ายแพ้มันตลอดเวลาเลย มันจะเหยียบย่ำเรา แล้วก็กิเลสของเราที่แหละออกไปศึกษาธรรมกัน เห็นไหม ศึกษาธรรมเป็นปริยัติ สิ่งที่เป็นปริยัติมันเป็นธรรมะที่ตายแล้วนะ ธรรมะที่ตายคือมันไม่มีผลกับเราใจ ถึงจำมาก็เป็นสัญญา สัญญาฆ่ากิเลสไม่ได้ ถ้าเราไม่มีการประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราไม่ทำให้มันเป็นพลวัตที่ขับเคลื่อนเข้ามาจากภายใน

พลวัตที่ขับเคลื่อนมาจากภายในมันจะเกิดมาจากไหน? มันเกิดมาจากเจตนา จากย้อนทวนกระแสใจ แต่ถ้าไปตามกระแสเป็นเรื่องของโลก นี่ธรรมะที่ตายแล้ว เพราะกิเลสมันเอาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาใช้ เราว่าเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราว่าเราศึกษาธรรมแล้ว เราศึกษา มันมีความรู้สึก

มีความรู้สึกเพราะจิตมันมีความรู้สึก จิตมันไม่ใช่คนตาย พอจิตมันมีความรู้สึกขึ้นมา เพราะอะไร เพราะกิเลสของเรา เรามีกิเลสในหัวใจใช่ไหม กิเลสมันก็คาดหมายไป เห็นไหม สัญญาคาดหมาย ดันเดา “ผู้ใดปฏิบัติสมควรแก่ธรรม”

มันไม่สมควรแก่ธรรม มันสมควรแก่กิเลส ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้แหละ แต่มันสมควรแก่กิเลส เพราะเราไปบูชากิเลสไง เวลาที่มีกิเลส มีต้นหาความทะยานอยาก หัวใจเรามันมีประเด็นขึ้นมา มันมีปมของมันขึ้นมา ศึกษาธรรมะกันมาก็เพื่อไปส่งเสริมความเห็นของตัว เพื่อส่งเสริมเข้ามาที่หัวใจของตัว ให้หัวใจมันมีทิวภูมิมานะขึ้นมา เวลาศึกษามา เรารู้มากกว่า เถียงกันปากเปียกปากแฉะนะ น้ำลายท่วมปากเลย ฟันออกไปถึงที่ไหนนะ แต่ตัวเองไม่ได้สะท้อนเข้าไปถึงในหัวใจเลย มันไม่มีพลวัต มันไม่มีพลวัตขับเคลื่อนใจของเรา มันไม่ทำให้ใจของเรามีความร่มเย็นเป็นสุข

สัญญาณะ เวลาเถียงกันปากเปียกปากแฉะ แล้วก็พอแยกออกจากกันก็ไปนั่งคิดทบทวน เราพูดผิดหรือพูดถูก เราพูดไปแพ้หรือชนะ เห็นไหม การสงครามนะ ชนะคนอื่นหมิ่นแสบ สร้างเวรสร้างกรรม สร้างเวรสร้างกรรมนะ แต่เวลาเป็นมงคลชีวิตนะ ชมมสากจุกา เอตมฺมงฺกมฺตฺตมํ การสนทนาธรรมที่เป็นมงคล ที่นี้มงคล เห็นไหม สนทนาธรรม ธรรมอะไร?

เวลาครูบาอาจารย์ สมัยหลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์เล่าว่า ถ้ามีครูบาอาจารย์องค์ไหนออกไปปามา เพราะการเข้าป่านี่ตัดแปลงตน ถ้าตัดแปลงตน เห็นไหม ตำราแผนที่ ธรรมและวินัยในตู้พระไตรปิฎกเป็นแผนที่เครื่องดำเนิน ศึกษากัน ศึกษากันมันก็เป็นของที่ว่าป็นสัญญา ถึงว่าจะเป็นปรมัตถธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า...จริง เป็นปรมัตถธรรม แต่มันเป็นกิริยาออกมาจากธรรมอันนั้น

ธรรมของใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่รู้จริง ความเป็นจริงในหัวใจนี้ ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้แจ้งโลกนอกโลกใน สงสารสัตว์โลกมากนะ เพื่อจะรู้สัตว์ขันธ์สัตว์ขันธ์ รื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ขันธ์ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีชีวิตอยู่ นี่เล็งญาณ เล็งญาณว่าใครเข้าไปในข่ายของญาณนั้น เข้าไปในข่ายของญาณแสดงว่ามีอำนาจวาสนา แล้วมันมีมากหรือน้อยล่ะ สัตว์โลกมีมหาศาลเลย แล้วมีอำนาจวาสนาได้กี่คน ถ้าคนไหนมีโอกาสแล้วชีวิตเขาถึงกับจะสิ้นไป ไปเอาคนนั้นก่อน ไปเอาคนนั้นก่อนนะ นี่ได้เป็นคนๆไป

แต่ในการประพฤติปฏิบัติสมัยปัจจุบันนี้ บริหารจัดการ ต้องบริหารจัดการ ต้องทำให้ได้ผลอย่างนั้น...การบริหารจัดการมันก็เป็นสัญญาใจ นี่ใจ ที่ว่ากิเลสอาชรรณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาใช้ใจ มันเป็นพลวัตจากข้างนอก เห็นใหม่ บริหารจัดการให้ใคร? บริหารจัดการให้คนอื่นใจ บริหารจัดการให้สังคมใจ แล้วตัวเองล่ะ? ถ้าตัวเองเป็นธรรมแท้ๆ ลี ถ้าเป็นธรรมแท้ๆ เห็นใหม่ การบริหารจัดการ มันจะเข้าใจ มันจะสลดสังเวชนะ

เอาน้ำพริกไปละลายแม่น้ำใจ คำพูดของธรรมนะ เหมือนกับเราเป็นพ่อเป็นแม่ เราปรารถนาดีกับบุตรไหม? ต้องปรารถนาดีแน่นอน แต่เวลาเราสั่งสอนไป บุตรมันจะยอมรับไหม? มันไม่ยอมรับนะ มันไม่ยอมรับเพราะอะไร เพราะมันต่างกันโดยวัย ต่างกันโดยวัย ต่างกันโดยสมัย ต่างกันมหาศาลเลย นี่ถ้ากิเลสในหัวใจนะ มันจะเป็นสภาวะแบบนั้นนะ

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสะอาดบริสุทธิ์ ธรรมในใจของผู้สะอาดบริสุทธิ์เวลาแสดงออกไปฟังแล้วไม่เข้าใจ ฟังแล้วมันเหมือนกับสิ่งที่ไม่มีความค่าใจ แต่ถ้าพูดถึงว่า ถ้ามันสะกิดใจขึ้นมาได้นะ นี่ใจที่มีโอกาส เวลาธรรมสภาวะแบบนี้ขึ้นมา มันสะเทือนใจนะ มันถึงกับหยุด หยุดความนึกคิดได้นะ เพราะอะไร

เพราะใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน มโนปุพฺพฺพงฺคมา นี่ใจเป็นใหญ่ การกระทำต่างๆ การคิด การนึกต่างๆ มันออกมาจากใจทั้งหมดล่ะ ใจต้องเป็นผู้คิดผู้นึกมันถึงออกมาเป็นกายกรรม วจกรรมต่างๆ ออกมาจากความรู้สึกรู้สึกของใจนั้น

ถ้าใจนั้นมันออกไป แสดงออกไปโดยกิเลสต้นหาคความทะยานอยาก เห็นใหม่ มันเบียดเบียนตนก่อนนะ เราคิดสิ่งใดก็แล้วแต่ มันต้องเบียดเบียนหัวใจของเราก่อน แต่เบียดเบียนหัวใจก่อนเราก็คงไม่รู้ตัว เราไม่รู้ตัวเลยว่ามันเบียดเบียนแล้ว แต่เราจะเอาชนะคะคานคนอื่น เวลาโต้เถียง เวลาต่างๆ กัน เราชนะคะคานเขา...ชนะคะคานมันได้อะไร เพราะสิ่งนั้นไม่ได้ทำลายกิเลส มันเป็นการเพิ่มกิเลสนะ

ถ้าเราโต้เถียง เราโต้แย้งกับใครแล้วเราชนะตลอดไปๆ เห็นใหม่ ในสมัยพุทธกาลมีพวกเดียรถีย์เขาเป็นเจ้าลัทธิ เทียวโต้แย้งเขาไปเรื่อย ชนะเขาไปเรื่อย เวลาใครก็โต้แย้งไม่ได้ แต่เวลาเจอพระสารีบุตร พระสารีบุตรนะ เขาถามขนาดไหนตอบได้หมด แต่เวลาพระสารีบุตรถามคำเดียวตอบไม่ได้นะ “หนึ่งไม่มีสองคืออะไร?”

หนึ่งไม่มีสองนะ ในโลกนี้เป็นของคู่ สิ่งที่เป็นของคู่ ในเมื่อชนะกับแพ้ มีคู่กับสว่าง ต่างๆ เกิดคู่กับตาย มีคู่กับไม่มี ธรรมะที่ว่าเราไม่มี เห็นใหม่ เวลากิเลสมันพาใช้ มันใช้อย่างนั้น มันใช้หัวใจของเรานะ มันครอบงำใจของเรา

สิ่งที่เป็นยาพิษ กิเลสเป็นยาพิษ มันวางยาพิษกับใจเราเอง ให้เราอยู่ได้อำนาจของมัน อยู่ได้อำนาจของมันนะ แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติ แม้แต่ประพฤติปฏิบัติมันก็ตกอยู่ภายใต้กิเลส เห็นใหม่ คาคหมายไป คั่นเคาไป สว่าง ว่าง สิ่งนี้สว่าง ว่าง นี่มันนั่งหลับมันยังไม่รู้เลย สว่าง ว่าง... ว่าง ได้อย่างไร ก็พยายามจะเอาสิ่งที่เขาสต้าฟตายแล้วให้มาเป็นของเราไป

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ คุณิ เวลาเดี๋ยวนี้สัตว์ที่สูญพันธุ์ไปแล้ว เขาไปเจอฟอสซิลต่างๆ เขายังจะมาทำดีเอ็นเอ เขาพยายามจะมาเพาะพันธุ์กันใหม่ สิ่งที่มาเพาะพันธุ์กันใหม่ ถ้าทำได้ทางวิทยาศาสตร์เขายังทำกันได้ แต่ถ้าหัวใจของเราละ มันสัมผัสกับใจใหม่ ใจมีความร่มเย็นเป็นสุขใหม่ ใจมีสติสัมปชัญญะใหม่ สิ่งต่างๆ นี่มันย้อนกลับมา มันทวนกระแสกลับมา แม้แต่สตินะ

คุณิ คุณิที่คนเขามีการศึกษา คนที่เขาทำงาน เขามีสมาธิของเขาก็ได้ เขามีความตั้งใจของเขา เขาทำของเขาแล้วได้ประโยชน์ของเขา นั่นเขาทำงานของเขา นะ เขาทำงานของเขา งานของโลกๆ เขายังต้องตั้งสติเลย แล้วเวลาเราทำงานของเราเนี่ยไหลลื่น ปล่อยจนเหม่อลอยนะ การเหยียดการคู่เหม่อลอย แต่ปากแสดงธรรมะนี้จะฉานมาก แต่ขณะการแสดงออกของจิต มันยังไม่มีความสติสัมปชัญญะขนาดนั้นเลย นี่มันเป็นธรรมะที่ตายใจ ธรรมะที่แข็งทื่อ ธรรมะที่ไม่มีชีวิต ธรรมะที่ไม่มีการสัมผัส

แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริง นี่ปฏิบัติ เห็นใหม่ ปริยัติเป็นอย่างนั้น ปริยัติสร้างสมกันมา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่างหาก ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกไว้ “ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ” ปริยัติมันเป็นแค่เครื่องศึกษา ศึกษาเพื่อแผนทีเครื่องดำเนิน ศึกษา มาเพื่อให้ปฏิบัติ ปริยัติไม่ใช่ศึกษามาให้เป็นสมบัติของตัวหรอก

ปริยัติศึกษามา มันเป็นของที่ไม่มีชีวิต ของที่ไม่มีความรู้สึก มันไม่สามารถเข้าไปถึงใจได้ แต่ถ้าเราปฏิบัติ เห็นใหม่ สิ่งที่เป็นชื่อ สมาธิก็เป็นชื่อของสมาธิ ปัญญา ก็เป็นชื่อของปัญญา แต่เรา อ้าอิง เราเคลมกันไปเอง “สมาธิคือว่างๆ ว่างๆ อย่างนั้นนะ ปัญญา ก็เราใคร่ครวญปัญญาในธรรม

ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัมโพชฌงค์ สติ ปัญญาจะเป็นสภาวะแบบนั้น” นี่กิเลสพาใช้ กิเลสพาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้ ปากเปียกปากแฉะนะ ว่างๆ สิ่งต่างๆ

เวลาเรานอนหลับก็ว่างนะ ชีวิตของเรา เวลาเราสบายใจมันก็ว่างนะ มันเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้น สภาวะของจิตมันเป็นสภาวะแบบนั้น แล้วถ้าเราไม่ศึกษาธรรมะเลย คุณติ คุณอย่างบุคคลที่เดิรดิยต่างๆ เขาอยู่สภาวะเขา เขาก็ทำสมาธิทำสมาบัติได้เหมือนกัน เขาทำสภาวะของเขาได้ แล้วเรายังทำไม่ได้อย่างเขาเลย

ทั้งๆ ที่เรามีธรรมนะ มีมรรค ๘ นะ อริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค แล้วเราก็เป็นบริษัท ๔ แล้วเป็นพระเป็นเจ้าด้วย ได้บวชแล้วด้วย ได้เป็นสากยบุตรพุทธชินนรต เป็นลูกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแท้ๆ เลย แต่ให้กิเลสมันพาใช้ไป พาทรรณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาปริยัติเป็นสภาวะแบบนั้นๆ ปากเปียกปากแฉะเลย ปากเปียกปากแฉะนี่เป็นเรื่องของภายนอกนะ

แต่ถ้าเป็นเรื่องของกิเลสละ เรื่องของกิเลสมันอยู่ที่ใจเรา เราสั่งสอนเขา เราบอกรักษาเขา แล้วใจเราเป็นไปอย่างนั้นไหม ถ้าใจเราไม่เป็นไปอย่างนั้นนะ เวลามันเกิด...ทางเทคนิคของจิตนะ จิตมันมีอาการต่างๆ นี่มันจะไม่เข้าใจหรอก มันเป็นสูตรสำเร็จใจ สูตรสำเร็จของใจ

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สติ สมาธิ ปัญญา “...ก็สมาธิเป็นอย่างนั้น สติจะเป็นสภาวะแบบนั้น ปัญญาจะเป็นอย่างนั้น แล้วว่าปัญญาใช้ใครครวญไปแล้ว ปัญญาอย่างนี้มา กิเลสได้” ขณะนี้มันเท่าทันกัน มันหลอกนะ

คุณติ คุณอย่างพลังงานต่างๆ เวลาใช้ไปแล้วมันก็หมดไป เวลาความคิด กิเลสที่มันเกิดขึ้นมาจากใจ ในความโลภ ความโกรธ ความหลง ความแสดงออกจากจิตมันแสดงออกไป พอมันแสดงออกไปแล้ว พอถึงที่สุดของมัน มันก็เบียดล้ม เราก็ว่า “สิ่งนี้สภาวะเป็นธรรม เดียวมันก็เกิดใหม่ อีกแล้ว” สภาวะแบบนี้เป็นสันตติ เกิดๆ ดับๆ ตลอดเวลาในหัวใจ แล้วเราไม่ทันมัน แล้วมันก็เกิดไป มันเป็นความมหัศจรรย์ เห็นไหม

แต่ความมหัศจรรย์อย่างนี้ ถ้าเราเข้าไปจับต้อง เราเข้าไปสภาวะแบบนั้น มันมีพลวัตแล้ว พลวัตเพราะจิตมันเป็นสมาธิ ถ้าจิตมันเริ่มเป็นสมาธินะ มันจะเห็นอาการของใจ เริ่มต้นต้องทำ

ความสงบของใจเพื่อให้ใจมันสงบเข้ามา ถ้าสงบเข้ามามันมีพลวัต พลวัตคือมันขับเคลื่อน มันมีการเปลี่ยนแปลง มันไม่เป็นของตาย

ธรรมะที่เป็นธรรมะตาย คือธรรมะที่จำมา ถ้าจำมานี้เป็นของตาย ต้องเป็นอย่างนั้น มันเป็นความตาย มันเป็นสูตรสำเร็จ มันไม่เป็นพลวัต ไม่มีการขับเคลื่อน สิ่งที่ขับเคลื่อนมันก็แข็งที่อยู่กับสถานะแบบนั้น มันเป็นธรรมของเราไหมล่ะ? มันเป็นธรรมของเรา มันเป็นธรรมที่ว่าเราแสดงออกไป

มันผูกกับคนตาบอดได้ไง คนตาบอดเขาไม่เข้าใจสิ่งใด ไม่มีสิ่งใดเปรียบเทียบ เขาก็ยอมรับสถานะแบบนั้น แต่คนตาดีเขาจับไม่ได้หรอก คนตาดีไม่รับสถานะแบบนั้น จะบอกว่า สิ่งต่างๆ มันขัดแย้งกับสัจจะความจริงที่ตาเราเห็นอยู่จริงๆ อย่างนี้ มันเป็นไปได้ไม่ได้ ถ้ามันเป็นไปไม่ได้ แล้วสิ่งนี้คืออะไรล่ะ? สิ่งที่เป็นไปในหัวใจก็คือกิเลสไง ถ้ามันเป็นกิเลส เห็นไหม คุณสิ แม้แต่เราประพฤติปฏิบัติเอง เราเป็นลูกศิษย์ของชาวพุทธเอง เราปฏิบัติของเราอยู่ในหัวใจของเราเอง มันยังไหลออกไปสถานะแบบนั้น ถ้าไหลออกไปสถานะแบบนั้น เพราะอะไร เพราะขาดครูบาอาจารย์ไง

ถ้ามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์จะเข้าใจสถานะแบบนี้ “พ่อแม่ครูอาจารย์” เป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นครูบาอาจารย์ เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้พ่อแม่ครูบาอาจารย์ต้องศึกษามา คุณอย่างครูบาอาจารย์ของเราสิ สมัยที่ว่าในปัจจุบัน ในปัจจุบันที่กว่าจะศึกษากันมา ศึกษากันมาด้วยความมูมานะนะ แล้วถ้าเราศึกษากัน เราประพฤติปฏิบัติกันก็ว่า “สิ่งนั้นมันเป็นการเกินกว่าเหตุ เดียวนี้โลกเจริญแล้ว ความเจริญของโลก การประพฤติปฏิบัติมันเป็นปัญญาชน การประพฤติปฏิบัติอย่างนั้นเป็นคนดี ไม่มีปัญญา ทำไมต้องไปทำสมัชกาลโบราณ”

เวลาที่เวลา ๒๔ ชั่วโมง ก็ ๒๔ ชั่วโมง สองพันกว่าปีมาก็ ๒๔ ชั่วโมง ต่อไปอีก ๒๔ ชั่วโมง เหมือนกันหมดเลย พระอาทิตย์ขึ้นพระอาทิตย์ตกเหมือนกัน ทุกซีกก็เหมือนกัน อันเดียวกันทั้งนั้นล่ะ แต่เวลาประพฤติปฏิบัติมันอ้างอิง เห็นไหม มันอ้างอิงจะเอาสะดวกสบาย

ใช่ ในปัจจุบันโลกเจริญ เจริญขึ้นมาด้วยเทคโนโลยี แลให้ชีวิตมีความสะดวกสบายเท่านั้นเอง ความสะดวกสบายนะ เราคิดกันว่าสะดวกสบาย เราเห็นกันแต่เราไม่มองมูมกลับเลย เราไม่ได้มองมูมกลับเลยที่เราต้องเสียทรัพยากร เสียสิ่งต่างๆ เสียพลังงานของเราที่เราออกไปใช้สิ่ง

อำนวยความสะดวก เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันเป็นการทำให้เราสนใจ ให้มีการสะดวกสบายในการดำรงชีวิต

แล้วว่า “ชีวิตนี้มันมีความสุข คนอื่นเขาทุกข์กว่าเรา เรามีความสุข” ความสุขความเศร้าสร้อยหงอยเหงา ชีวิตนี้นะ มีการพลัดพรากเป็นที่สุด มันกลับให้เราตื่นไปกับโลกใบ

คูลีในสมัยพุทธกาล ถ้ามีอภิญญา ๖ นะ หูทิพย์ ตาทิพย์ เดียวนี้ไม่ต้องหрок เดียวนี้มันก็มีโทรศัพท์มือถือ มันก็หูทิพย์ ตาทิพย์มันทิพย์ได้ คูลี เขาส่งข่าวสารต่างๆ ทั่วโลก เห็นไหม เกิดที่ไหนในโลกนี้เห็นหมดเลย นี่มันก็หูทิพย์ ตาทิพย์ ถ้าหูทิพย์ ตาทิพย์ มันเป็นเรื่องที่ไม่เป็นอริยสังขาร ไม่ใช่เรื่องอริยสังขารหрок มันไม่น่าตื่นเต้น แล้วถ้าทำให้เราคิดแบบว่า ที่ว่าเป็นธรรมะที่ตายแล้ว เขาก็ว่าสิ่งนี้เป็นธรรมะ

เวลาสมัยพุทธกาล ต้องเป็นอรหันต์ ต้องมีอภิญญานะ ถึงจะเห็นสภาวะแบบนั้น เข้าใจสภาวะแบบนั้น เดียวนี้เราก็เห็นหมดเลย เรารู้หมดเลย เพราะเทคโนโลยีมันดึงมาให้เราได้เห็นหมดเลย...แล้วมันแก้กิเลสเราไหมล่ะ? มันกลับให้ความทุกข์นะ แต่ก่อนในสมัยโบราณ ข่าวสารจากซีกโลกหนึ่งไปอีกซีกโลกหนึ่งกว่าจะรู้ทันกันนะ

คูลีเวลาเชื้อโรคมันแพร่ออกไปเขายังป้องกันได้ เวลาเชื้อโรคมันแพร่กระจายไปทั่วโลก เดียวนี้นะ เวลาเกิดโรคระบาดขึ้นมาเขาต้องกักเครื่องบินเลย เขาต้องกักเชื้อโรคมันจะแพร่ไปเลย นี่มันไปได้เร็วเพราะอะไร เพราะสิ่งต่างๆ มันมีแงบวกและแงบลบทั้งนั้น ของที่มีคุณมีให้โทษทั้งนั้น แล้วมันให้โทษกับใครล่ะ คูลี เทคโนโลยีที่ต่างๆ หูทิพย์ ตาทิพย์ อภิญญา ๖

เพราะอภิญญา ๖ มันเป็นเรื่องของฉานโลกีย์ มันไม่ใช่เรื่องของอริยสังขาร เห็นไหม สิ่งนี้ถ้าเราเอาสิ่งนี้มาเปรียบเทียบ ใจมันก็คิดออกไปข้างนอก ใจมันไม่คิดถึงเรา มันไม่ได้คิดถึงอริยสังขาร ไม่ได้คิดถึงชีวิต แล้วชีวิตก็จะตายไปผัดวันประกันพรุ่ง วันเวลาก็ผ่านไปๆ พอเวลาผ่านไปนะ รู้ตัวทีหนึ่งก็แก่เฒ่า รู้ตัวทีหนึ่งนะ เวลานั้นก็โอดก็โอย เวลาประพฤติปฏิบัติโน่นก็เจ็บนี่ก็ปวด แต่เวลาที่กำลังขึ้นมา เวลาเราสะดวกสบาย ทำไมไม่คิดถึงเราล่ะ เวลาเราทำของเราได้ ยังเดินไหว ยังเดินจงกรมได้

เดินจงกรมเพื่ออะไร? เดินจงกรมให้เห็น้อยเปล่าหรือ เดินจงกรมต้องมีสติ นั่งสมาธิก็ต้องมีสติ ถ้ามันมีสติขึ้นมามันก็จะเริ่มเป็นพลวัตเข้ามาในหัวใจ ถ้าเป็นพลวัตเข้ามามันก็เป็น

สัมมาสมาธิ ถ้ามันเป็นสิ่งที่ตาย นี่ธรรมะตาย ธรรมะตายก็เคลิ้มไปอย่างนั้น สติไม่มีใจ ว่างๆ ว่างๆ มันเป็นมิจจาสมาธิก็ได้นะ ถึงจะเป็นความว่างก็เป็นมิจจา เป็นมิจจามันไม่มีพลวัต มันไม่ย้อนกลับเข้ามา มันไม่ทำลายตัวมันเอง มันไม่เป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา มันไม่เป็นประโยชน์กับใคร เป็นประโยชน์กับกิเลสไป

ปฏิบัติก็ปฏิบัติโดยกิเลส เราเป็นนักปฏิบัติ ต้องสวดมนต์ก่อน ต้องนั่งสมาธิก่อน ต้องภาวนาก่อน ภาวนาไปโดยกิเลสเลย แล้วให้กิเลสมันจับไปไสยอยู่ นี่มันน่าสลดสังเวช มันบูชากิเลสนะ เวลาจะปฏิบัติก็ต้องขออนุญาตกิเลสก่อนนะ ต้องภาวนาก่อน ต้องนั่งก่อน ถ้าไม่นั่งก่อนเดี๋ยวไม่ได้ เป็นชาวพุทธ ไม่ได้เป็นนักปฏิบัติ ต้องขออนุญาตกิเลสก่อน...ขออนุญาตอะไร? ขออนุญาตเพราะขอเวลามันมาไง ไม่เป็นอิสระแก่เรา

ถ้าอิสระแก่เรานะ เรื่องของโลก มันเป็นเรื่องปัจจัยเครื่องอาศัย คำว่า “ปัจจัยเครื่องอาศัย” เครื่องอาศัยนะ เครื่องอยู่ ไม่ใช่เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริง ความจริงอะไร คุณ มันจะมีกองเท่าฟ้าขนาดไหน ปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้าหายใจเข้าไม่หายใจออก ชีวิตเรายู๊โหม? ชีวิตเราก็ตายแล้ว ชีวิตเรานี้แค่ลมหายใจเข้าและหายใจออกเท่านั้นแหละ ถ้าหายใจแล้วไม่ออก ซ็อกตายเดี๋ยวนี้เลย แล้วปัจจัยเครื่องอาศัยสิ้นฟ้านี้เป็นประโยชน์กับใคร? มันไม่เป็นประโยชน์กับใครเลย

แล้วเราไปสะสมมันทำไม ทำไมเราไม่เข้าใจถึงชีวิตในปัจจุบันนี้ล่ะ แล้วเราจะไปเพลिनกับชีวิตในปัจจุบันนี้ได้ยังไง เราประมาทในชีวิตขนาดนี้เชียวหรือ ถ้าเราประมาทในชีวิต แล้วธรรมะมันอยู่ที่ไหนล่ะ? นี่มันเตือนสติได้นะ เวลาธรรมมันเกิด เห็นใหม่ ธรรมมันเกิด มันเกิดขึ้นมาจากปัญญาของเรา เกิดมาจากจิต ที่ว่าจิตพาทำดีทำชั่ว ถ้าจิตมันจะเตือนขึ้นมา มันสลดใจนะ ถ้ามันสลด มันมีความฮึกเหิม มันมีกำลังใจ

ถ้ามีกำลังใจ การปฏิบัติต้องมีกำลังใจนะ กำลังของใจ กำลังของกาย เวลากำลังของกาย มันมีกำลังมาก ต้องอดนอนผ่อนอาหาร ให้อารมณ์ไม่มีกำลังเกินไป ดูทางโลกเขาสี เขากิน ๓ มื้อ ๔ มื้อ กินแล้วเขาก็ไปเที่ยวกันประสาโลกของเขา นักปฏิบัติเรานั่งมือเดียว พระนั่งมือเดียว ขนาดนั่งมือเดียวแล้ว เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าร่างกาย กำลังกายของกายมันยังมีมากอยู่ มันก็ทำให้โง่งวง ทำให้เราปฏิบัติไม่ได้

เพราะเราจะปฏิบัติเอาที่ใจ ธรรมะมันอยู่ที่ใจ ธรรมะมันไม่ได้อยู่ที่กาย เราเกิดมาร่างกายจะสมบูรณ์ไม่สมบูรณ์ ขนาดทุกข์ยากขนาดไหน อันนี้มันก็กรรมไครกรรมเขา เราก็ไม่มีใครมีโอกาส

มากน้อยกว่ากัน เพราะมันเป็นกรรม ขณะเกิดขึ้นมาแล้ว เรายอมรับในกรรมในปัจจุบันนี้ แล้วเราประพฤติปฏิบัติเริ่มต้นจากศูนย์ จากเรานี้ จากกายกับใจ พยายามตั้งสติขึ้นมา สร้างอำนาจวาสนาขึ้นมา

ทำบุญร้อยหนพันหนไม่เท่าถือศีลบริสุทธิ์หนหนึ่ง มีศีลบริสุทธิ์ร้อยหนพันหนไม่เท่ากับทำสมาธิหนหนึ่ง สมาธิร้อยหนพันหนไม่เท่ากับเกิดปัญญาหนหนึ่ง ทำบุญมหาศาลขนาดไหน ทำกิจกรรมขนาดไหนแล้วแต่ ถ้ายังไม่ได้ปฏิบัติ จิตนี้พันไม่ได้ มันไปตามอำนาจของกรรมดีและกรรมชั่ว

กรรมดี ดีขนาดไหน สร้างบุญขนาดไหน มันก็ขับเคลื่อนไปตลอด เพราะเป็นพลังขับเคลื่อน มันไม่ใช่ธรรมที่มีพลวัตที่จะเข้ามาหาใจ มันเป็นธรรมที่ขับเคลื่อนให้จิตนี้ออกวนในวิญญูะ แกนของวิญญูะ แกนของชีวิตมันคือใจของเรา ดูแกนของโลกสิ โลกหมุนไปตลอดไป แล้วแกนของโลก โลกหมุนไปตลอดไป แล้วเราก็อาศัยโลก โลกก็เหวี่ยงไปตลอดเวลา วิญญูะก็เหวี่ยงชีวิตเราไป เราก็อาศัยไปส่วนของมัน แล้วแกนของมันอยู่ที่ไหนล่ะ? แกนมันอยู่ที่ใจของเรานี่ไง

อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญฺาณํ แกนของมันอยู่ที่นี้ ภาวสวะอยู่ที่ฐานของใจ ถ้าจิตมันสงบ สงบเข้ามาที่ใจมันก็ย้อนกลับเข้ามา นี่มันมีพลวัตของมัน มันมีความสุขนะ ความสุข เวลาประพฤติปฏิบัติ ถ้าไม่มีความสุขเฉื่อยเฉื่อย คูลิ เวลาคนเขาทุกข์กันนะกิเลสมันหลอกเห็นใหม่ อยู่กับโลกเขาได้รางวัลนั้นได้รางวัลนี้ ได้ใบประกาศนั้นได้ประกาศ โอ้โฮ! มีความสุขจัดงานฉลองกันเต็มที่เลย เห็นใหม่ กิเลสมันหลอก มันยังพาไปเลย พอกิเลสมันหลอกขึ้นมา นี่ อู๋! คนนั้นมีศักยภาพ... ศักยภาพมีมากมีน้อยมันตายหมด ตายไปทั้งนั้นล่ะ

แต่ถ้าเรามีความสุขของใจขึ้นมา เห็นใหม่ โลกไม่มีใครรู้กับเรานะ เว้นไว้แต่เทวดา อินทร์พรหม เวลาจิตสงบขึ้นมา จิต คูลิ โลกของจิต จิตความคิดของเรา เรามีความรู้สึก เห็นใหม่ เก็บกัน เวลาพบหน้ากันนี่เก็บความรู้สึกไว้ คิดอะไรก็ไม่กล้าพูด มันกลัวจะไปบาดหมางเขา แต่เทวดารู้ถึงสภาวะแบบนี้ เพราะมันเป็นเรื่องของจิต จิตเห็นสภาวะแบบนี้จะเข้าใจสภาวะแบบนี้ คนนี้เป็นคนดี คนดีฝึคู้ม คนนี้คิดร้าย คิดอาฆาตมาดร้าย คนนี้คิดอย่างไร

สิ่งนี้มันปิดไม่ได้หรอก มันปิดสิ่งที่ว่าตาทิพย์ไม่ได้ แต่มันปิดแต่ไอ้พวกตาเนื้อได้ ถ้าปิดตาเนื้อ เห็นใหม่ สิ่งนี้เป็นเรื่องของความรู้สึกจากภายใน แล้วเราจะเป็นคนที่ซื่อสัตย์ เราจะเป็นคนที่ จะพยายามชำระล้างให้มันสะอาด ให้มันบริสุทธิ์ ให้เข้าถึงความสุข ความสุข เห็นใหม่ ความสุข

ของโลก นี่สุขโดยเวทนา สุขเวทนา ทุกขเวทนา เช่น เวลาร้อนอาบน้ำ อาบน้ำมันก็เย็น นี่มัน
กระทบเวทนาไป สุขเวทนา ทุกขเวทนา มันต้องอาศัยอามิส อาศัยสิ่งต่างๆ ให้ได้สัมผัส สัมผัส
ขึ้นมาก็พอใจไม่พอใจ ก็สุขทุกข์กันไปสภาวะแบบนั้น

แต่ถ้าเป็นพลวัตของจิต ถ้าจิตมันพุทโธๆ เขาว่า “พุทโธนี่นะมันเป็นการหลอก เวลากิเลส
มันหลอก มันเอาธรรมะตายแล้วมาหลอก ถ้าพุทโธๆ มันก็คิดมาจากเรา เราก็อพุทโธมาหลอก
ตัวเอง”

ก็คิดว่าให้กิเลสมันหลอกเรานะ ถ้ากิเลสมันหลอกเรา สภาวะเป็นแบบนี้ พุทโธมันว่าง
อย่างนี้ สภาวะ...เวลากิเลสมันหลอก หลอกให้เราล้มลุกคลุกคลาน หลอกให้ปฏิบัติไม่ได้ผลเลย
แต่เวลาเราจะตั้งสติขึ้นมาเพื่อจะให้จิตมันสงบขึ้นมา พุทโธๆ บังคับมัน เราจะบังคับกิเลส ถ้ามัน
ไม่ยอม ก็บังคับให้มันอยู่กับพุทโธ ถ้ามันบอกว่านี่เป็นการหลอกกัน นี่เป็นการสมมุติกัน...สมมุติ
ไม่สมมุติก็ต้องทำไปก่อน ทำไปก่อนจนถึงสัจจะความจริง พอถึงความจริงขึ้นมามันเกิดพลังงาน
ของมันขึ้นมา

จิตสงบนี้เป็นพลังงานอันหนึ่ง พลังงานที่มันปล่อยสิ่งต่างๆ พลังงานที่เป็นอิสระ พลังงาน
ที่ไม่ต้องให้ต้นหาความทะยานอยากมันลุดกระซากลากไป มันจะคิดฟุ้งซ่านไป คิดสภาวะแบบใด
แม้แต่ธรรมะเวลาตรีกในธรรมะมันก็ตรีกออกไปโดยกิเลส แต่ถ้ากำหนดพุทโธๆ เข้ามา บังคับ
ไม่ให้มัน ไปไหนเลย ให้มันอยู่กับพุทโธนี่ ย่ออยู่กับที่ ตามรอยโคเข้าไป

เดินตามรอยโค พุทโธๆ ตามรอยทำไปมันต้องถึงตัวโค ถ้าพุทโธๆ ไปมันต้องถึงตัวจิต ถ้า
ถึงตัวจิตมันจะรู้ขึ้นมาเองโดยสัจจะความจริงเห็นใหม่ นี่ภาคปฏิบัติ ถ้าเราจะปฏิบัติขึ้นมา เรา รู้จัก
ความจริงของเรา เย็น ร้อน อ่อน แข็ง ความรู้สึกเราเอง แล้วความรู้สึกที่เย็น ร้อน อ่อน แข็ง มันก็
ไม่ปากเปียกปากแฉะกันไปว่านี่เป็นสภาวะธรรมๆ...สภาวะธรรมอย่างนั้นเป็นธรรมะตาย มันเป็น
ธรรมะสภาวะแบบนั้น ถ้าสภาวะธรรมอย่างนั้น เดี่ยวนี้คอมพิวเตอร์เขาสร้างขึ้นมาได้ จะต้องการ
อะไรก็ได้ทั้งนั้นนะ มันไม่มีชีวิต

ชีวิตคือจิตของเราไง ถ้าจิตของเรามันปฏิบัติขึ้นมา มันสงบเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา มัน
เป็นธรรมพลวัตขึ้นมา มันมีกำลังขึ้นมา เห็นใหม่ แล้วถ้ามีอำนาจาสนา มีอำนาจาสนาย้อนไป
ย้อนไปเป็นกาย เวทนา จิต ธรรม ย้อนไป เห็นใหม่ ย้อนไป ใครเป็นคนย้อนไป? ก็จิตที่เป็นพลวัต
มันมีกำลังของมัน ถ้ามันย้อนขึ้นไปมันจะจับเคลื่อนของมันเข้าไป จากปุณฺณเป็นกัลยาณปุณฺณ

นี่การขับเคลื่อนของธรรม ถ้าการขับเคลื่อนของธรรมมันจะกินเข้าไปในจิต ถ้าเข้าไปในจิต จิตนี้มันตั้งแต่ปุณฺณ กิเลสครอบอยู่ มันมีดบังตา กิเลสครอบงำจิตนี้ ดวงนี้ทั้งดวง ถ้าเกิดถ้าธรรม มันมีพลวัตเข้าไป แล้วมันขับเคลื่อนเข้าไป เห็นใหม่ พื้นที่ป่า พื้นที่สิ่งที่มีมันเป็นรกรุงรัง เราจะทำการเกษตรต่างๆ เราต้องปรับพื้นที่ให้ใหม่

ถ้าปรับพื้นที่ สิ่งที่มีมันเป็นความคิดของมัน พื้นที่ป่า พื้นที่ที่มีมันเป็นความรกรกฏ ป่ารกชัฏคือ กิเลสเต็มหัวใจ เวลามันคิดออกมา มันพุ่งชานออกไป มันก็เป็นเรื่องของโลกียปัญญา โลกียปัญญา เป็นเรื่องของโลกๆ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้ตรีกธรรมะ นี่ก็เป็นปัญญา อบรมสมาธิ คำว่า “ปัญญาอบรมสมาธิ” นี่ก็ปัญญาของโลกๆ แล้วถ้าเป็นปัญญาโลกุตตรธรรม ปัญญาที่ชำระกิเลสมันยังไม่เกิดเลย

แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามา เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ จิตสงบเข้ามา หรือเรากำหนดพุทฺโธฯ จน จิตสงบเข้ามา สงบบ่อยครั้งเข้าๆ ความสุขอย่างนี้ไม่ใช่เกิดจากอามิส สิ่งที่เกิดจากอามิสมันต้องมีการกระทบ คุณิเราเอามือสัมผัสกัน เวลาลมพัดมาถึงผิวหนังเรา เราจะมีเวทนา เราตากแดดจะมีความร้อน เรากระทบกับอากาศ กระทบกับสิ่งต่างๆ นี่เป็นความร้อน

แต่ถ้าจิตสงบเข้ามา มันไม่ได้กระทบกับอะไรเลย เพราะมันปล่อยวางต่างหาก มันปล่อยวางให้เป็นอิสระขึ้นมาต่างหาก มันถึงเป็นความสุขที่ไม่เป็นอามิสใจ มันไม่มีสิ่งใดกระทบ มันไม่มีสิ่งใดเป็นเครื่องจูงให้มันไปเป็นโลกไป มันถึงเป็นสภาวะธรรม สภาวะธรรมอย่างนี้มันเกิดที่ไหน? มันเกิดที่ใจ พอใจเป็นสภาวะแบบนี้หมั่นรักษา ต้องหมั่นรักษานะ

ไม่รักษานะ จิตนี้พอสงบแล้วมันเป็นอนิจจัง เดียวมันก็สงบ เดียวมันก็เสื่อม เดียวก็เป็นสภาวะแบบนั้นไป การประพฤติปฏิบัติมันสัมผัสลูกคลุกคลานมาอย่างนี้ สัมผัสลูกคลุกคลานมาเพราะว่า กิเลสมันอยู่ในหัวใจของเรา ไม่ใช่เพราะธรรมนะ ถ้าว่าเพราะธรรม ธรรมะนี้ไม่ให้โทษกับใครเลย ให้แต่คุณประโยชน์ ให้แต่คุณประโยชน์เพราะอะไร

เพราะสิ่งนี้ถ้าเกิดขึ้นมาเป็นสัจจะความจริงที่เป็นธรรมะที่เป็นพลวัต เพราะเป็นธรรมะที่มีชีวิต มันเกิดจากใจของเรา มันจะให้คุณประโยชน์กับเรา จะทำให้เรา...

๑. แม้แต่โลกๆ ก็เป็นคนดีใจ คนที่มีคุณธรรมเป็นคนดี คนที่เอาเปรียบ เอาัดเอาเปรียบเขา คนที่มีกิเลส คนเป็นคนพาล มันจะเป็นประโยชน์กับใคร? มันไม่เป็นประโยชน์กับใครเลย มันไม่เป็นประโยชน์กับใครมันก็ทำลายตนเองก่อน แล้วก็ทำลายหมู่คณะไป ทำลายคนอื่นทั้งหมด

แต่ถ้าเป็นคนดีขึ้นมา แม้แต่ทางโลก เขายังเป็นคนดีขึ้นมาเลย แล้วถ้าจิตของมันล่ะ มันเป็นอิสระขึ้นมา มันมีกำลังของมันขึ้นมา มันย้อนกลับมา เห็นไหม มันต้องเป็นตัวใจ ใจเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม โดยตาของใจ ไม่ใช่ตาเนื้อ ตาของกาย ตาของกายเห็นเข้าขนาดไหน มันเห็นแล้วมันก็สร้างทัศนหาคความทะยานอยากเข้ามาในหัวใจอีกมหาศาลเลย ว่านี่เป็นธรรมๆ นะ เวลาประพฤติปฏิบัติมันเป็นธรรมะตาย เห็นไหม พอจิตสงบมองเข้าไป อู้หู! ปล่อยวาง มันเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ น่าขยะแขยง ขณะที่มันเป็นธรรมะไป พอเวลาจิตมันเสื่อม มองไปอีกทีหนึ่ง ทำไมมันสวยงามไปอย่างนั้น ทำไมมันพอใจจนลืมตัวไปยังมีเลย เห็นไหม นี่มันเป็นธรรมะตาย

แต่ถ้าเป็นพลวัตที่ขับเคลื่อนของจิต จิตมันมีกำลังของมันขึ้นมา มันมีกำลังออกมาแล้วต้องรักษา ไม่รักษามันก็อนิจจัง มันก็เสื่อม มีเจริญแล้วเสื่อม เป็นแบบที่ว่าเขาเห็น “เดี๋ยวก็ปล่อยวางได้ เห็นแล้วเดี๋ยวทำไมเราเห็นคราวนี้ดี ทำไมเห็นคราวนั้นไม่ดี” ก็มันไปตามโลก มันเป็นเรื่องของโลกๆ มันเป็นโลกีย์ปัญญา

ธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วกิเลสมันพาใช้ใจ พอพาใช้มันก็เกิดจากใจ เวลาเราคิด คิดมาจากไหน? เราคิดมาจากใจ พอคิดมาจากใจก็คิดธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็ว่ามีความสุข มีอะไร มันก็มีสติ พอมีสติมันก็เคลิบเคลิ้มไป พอมองไป “เออ! อันนี้เราก็ควบคุมได้ อันนี้ก็เป็นสภาวะธรรม” แต่พอมันเสื่อมมันมองอีกที เพราะอะไร เพราะมันเป็นอนิจจัง มันไม่เป็นความจริง มันไม่เป็นจริง มันไม่ใช่เป็นธรรมะ พลวัตที่จะย้อนกลับมา มันเป็นธรรมะตาย

ถ้าเป็นธรรมะจริง พอจิตมันสงบแล้ว จิตที่มันมีหลักมีเกณฑ์ของมันแล้ว ถ้ามันมีอำนาจวาสนาก็แค่นี้ “จิตสงบ นิพพาน จิตสงบว่าง จิตสภาวะแบบนี้ นิพพานเป็นอย่างนั้น” นิพพานเป็นอย่างนี้หรือ นิพพานเป็นก้อนหินหรือ นิพพานเป็นสิ่งที่เปื้อนวัตถุอันหนึ่งหรือ นิพพานไม่มีชีวิตอย่างนี้หรือ...นี่มันยังไม่ได้ทำอะไรเลย ยังไม่ได้ก้าวเดินเลย แทนจะไม่ก้าวเดิน

ต้องมีครูมีอาจารย์ใจ ถ้ามีครูมีอาจารย์นะ เราไม่คิดในสมาธิ สิ่งที่เป็นสมาธิมันมีกำลัง มันมีความสุข บอกว่าสุขที่เกิดจากจิตสงบไป ไม่ใช่สุขที่เกิดจากอามิส สุขที่เกิดจากการเคลิบเคลิ้ม สิ่ง

นี่ถ้ามันมีสภาวะแบบนี้ มันมีสติ เพราะอะไร เพราะอย่างเรานี่ คุณ คนที่ทำงานไม่ยอมออกไปตากแดดตากฝนนะ ถ้าเราทำงานเสร็จแล้ว เราเข้าบ้านเข้าเรือนอาบน้ำอาบท่า แล้วเราพักผ่อน แหมแสนสบาย จิตมันสงบเข้ามา มันก็ว่าสบายๆ แต่มันยังไม่ได้ทำอะไรของมันเลยนะ สบายๆ เดี่ยวมันเสื่อมมาแล้วมันจะนั่งคอตก

แต่ถ้าว่าสิ่งนี้มันเป็นพื้นฐาน เป็นสมาธิ สิ่งที่เป็นสมาธิจะเกิดปัญญา ปัญญาจะเกิดมาจากอะไร ถ้าขี้ใจไป ใจมันจะขี้ใจออกไป ขี้ใจออกไป ถ้ามีอำนาจาสนาจะขี้ใจออกไปที่กาย ถ้าเป็นจิตนิสัยก็ขี้ใจไปจับจิตได้...จิตดวงนี้มันโง่เขลา มันถึงว่าสิ่งนั้นเป็นเรา มันมีอุปาทานในตัวของมัน เห็นไหม สิ่งที่เป็นอุปาทานของจิต มันจะขี้ใจ มันจะยึดมันถือมันโดยกิเลสใจ มันจะยึดมันถือมันของเรา

เราจะเอาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ไม่ยึดมั่น เราเข้าใจธรรมสภาวะแบบนั้น” สิ่งนี้กิเลสมันจะมาต่อต้าน ถ้ากิเลสต่อต้านอย่างนี้ เราก็ต้องพลิกแพลง เราต้องพลิกแพลงของเรา เราต้องพยายามเปรียบเทียบ เปรียบเทียบศึกษา มีการศึกษานะ ศึกษาเปรียบเทียบ ขึ้นมามันก็จะเป็นอย่างคุณประโยชน์กับจิตนะ จิตมีการเปรียบเทียบเพื่อจะไม่ให้อนจมอยู่ในมูตรในคูด ความโลภ ความโกรธ ความหลงนะ มันเป็นอย่างนี้ มันเป็นมูตรเป็นคูด แล้วจิตของเราก็จมอยู่กับมันสภาวะแบบนี้มาแต่คึกคักบรรพชาไหน

เวลาบุพเพนิวาสานุสติญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาขี้ใจไปอดีตชาติ ไม่มีต้นไม่มีปลาย ไม่มีที่สิ้นสุดเลย แล้วจิตดวงนี้มันก็เกิดตายเหมือนกัน เวลาจิตขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขี้ใจไปอดีตชาติ แล้วถ้าไม่ได้สิ้นกิเลสนะ จิตนี้มันก็ต้องเกิดต้องตายตลอดไป เกิดตายไปโดยคนตาบอดใจ จะปฏิเสธจะไม่ยอมรับรู้สิ่งใด มันก็ต้องเกิดต้องตาย เพราะมันมีเหตุผลของมัน มันมีเหตุผลปัจจัยแล้ว มันจะห้ามไม่ได้หรอก

คนที่ยังเป็นหนี่อยู่ เราจะตายอย่างไรก็แล้วแต่ หนี่กรรมมันมีนะ มันยังเป็นไปในตามธรรมชาตินะ ถ้าเราใช้กันหมดแล้ว หนี่ในปัจจุบันนี้ใช้หมดแล้ว ใ้อหนี่กรรมเก่ามันก็ตามได้แค่ร่างกายนี้แหละ มันตามใจดวงนั้นไม่ได้ ถ้าใจใช้หนี่หมด หนี่คืออะไร? หนี่คือความหลง หลงในความโลภ ความโกรธ ความหลง สิ่งที่มันหลง หลงเพราะอะไร หลงเพราะมันไม่มีปัญญาเข้าไปใคร่ครวญ

ถ้ามันไม่มีปัญญาใคร่ครวญ แล้วปัญญามันเกิดมาจากไหนล่ะ? ปัญญามันก็เกิดจากที่ว่าจิตมันเป็นพลวัต จิตที่มันมีการขับเคลื่อน มันจะเห็นความเป็นไปของจิต เห็นความเป็นไปของการกระทำนะ นี่ภาวนามยปัญญา เวลาปัญญามันเกิดขึ้นมา มันเห็นธรรมจักร “ธรรมจักร” จักรมันเกิด เวลาว่า “ธรรมจักร” เราก็ไปสร้างรูปเคารพกันเป็นหินแกรนิต เป็นธรรมจักร เป็นไม้ เป็นสิ่งต่างๆ ขึ้นมา เพื่อแสดงเป็นตัวแทน สิ่งนั้นเป็นตัวแทน แต่สิ่งความจริง ความจริงมันเกิดจากใจ มันเกิดจากความรู้สึก เกิดจากจิต พอจิตมันเกิดมาเป็นปัญญา ที่ว่า เป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาที่แก้กิเลส โลกุตตรปัญญาเป็นอย่างนี้ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างนี้ มันเป็นสิ่งที่มีชีวิต สิ่งสัมผัส

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ถ้าปัญญาอย่างนี้เกิดขึ้นมาจากจิต ความเป็นไปของจิต มันถึงจะมีพลวัตของมัน มันถึงจะเป็นพัฒนาการของจิตที่มันเข้ามาชำระ เห็นใหม่ มันจะชำระจิต ชำระล้างออกไปต่างๆ พอภาวนาเข้าไปหนหนึ่ง ชำระไปที่ไหน? ไปที่กายกับจิต กายกับจิตเพราะอะไร เพราะกายกับจิตนี้มันเป็นที่อาศัยของใจ

แล้วใจเกาะเกี่ยว ใจยึดมั่นด้วยอุปาทาน เห็นใหม่ สิ่งใดที่มันเป็นความสกปรกแล้ว เราพยายามชะล้างให้มันสะอาดขึ้นมา เวลาสิ่งที่เป็นวัตถุ ภาชนะต่างๆ เวลาสกปรกใช้แล้วเราต้องทำให้มันสะอาดขึ้นมาเพื่อเก็บไว้ใช้ต่อไป แต่หัวใจล่ะ หัวใจที่ว่าเป็นสิ่งที่สะอาด แล้วว่า “มีปัญญาๆ” ปัญญาที่ไม้ปากเปียกปากแฉะกันนั้นมันเป็นสัญญา มันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นธรรมตาย มันไม่ใช่เป็นธรรมที่เป็นชีวิตที่มีพลวัตอย่างที่จิตมันหมุนอยู่อย่างนี้หรอก

ถ้าจิตมันหมุนอยู่อย่างนี้ เห็นธรรมจักรของใจ ใจมันหมุนไปอย่างนั้นนะ มันจะซึ่งใจมาก ซึ่งใจเพราะว่ามันเป็นการสะสมของเรา มันเป็นการสร้างสมของจิตของเราเอง จิตของเราที่มันหมุนไปตามกิเลส กิเลสมันดึงเราไป สิ่งนี้มันเป็นสัญญา มันเป็นสังขาร มันเป็นขันธ ๕ ถึงจะอ้างอิงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็เป็นขันธ ๕ มันก็หมุนไป เป็นธรรมะที่ตาย

ถ้าเป็นธรรมะที่จริง เพราะมันมีสมาธิรองรับ สมาธิรองรับจิต สมาธิรองรับมันเป็นสากล เห็นใหม่ สมาธิรองรับ แล้วถ้าสมาธิไม่รองรับ แล้วถ้าไม่มีสติ ไม่มีการควบคุม ถ้ามีอำนาจวาสนา มันก็ออกรู้อย่างนั้นมันเป็นนิมิต เป็นต่างๆ มันก็รู้ออกไป แต่ถ้ามันย้อนกลับมากำหนดที่ทุกข์ ทุกข์มันอยู่ที่ไหน? ทุกข์มันอยู่ที่กายกับใจเท่านั้น เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมต่างๆ

ก็จิตไปเกิด ขณะที่เกิดเป็นมนุษย์ เพราะมีกายของเรา เพราะมีกายกับใจ เวลาเกิดขึ้นมา การเกิดเกิดมาจากไหน? เกิดมาจากกรรม ในเมื่อมีกรรมอยู่ เกิดเป็นมนุษย์สุดยอดของอริยทรัพย์

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ นี่ก็เกิดเป็นมนุษย์ เพราะอะไร เพราะเกิดเป็นมนุษย์มันมีร่างกาย ถ้าร่างกายอย่างนี้...โดยกรรม โดยสิทธิ โดยกรรมของเราเป็นของเราไหม? มันเป็นของเราโดยสมมุติ ถ้าสมมุติเป็นของเรา แต่จิตมันก็ยึด สิ่งที่จิตยึด ขณะที่จิตมันสงบเข้ามา มันถึงเห็น ตาของเราไปเห็นกาย ถ้าเห็นกาย เห็นกายถ้ามีพลังงาน มีพลังงานของจิต จิตมันใคร่ครวญไป

ถ้าใคร่ครวญไป วิภาคะ อุกคหนิมิตต้องให้เป็นวิภาคะ วิภาคะคือแยกส่วนขยายส่วน แยกส่วนขยายส่วน ส่วนที่มันเป็นสิ่งที่เห็นมันก็แปรสภาพ สิ่งที่แปรสภาพเข้าไป จิตมันยึดไม่ได้ เพราะมันไม่มีที่ตั้ง เพราะยึดสิ่งใด สิ่งใดมันก็ทำลาย สิ่งใดมันก็แปรสภาพของมันไปหมด มันทำลาย มันโดนทำลายโดยปัญญา ปัญญาที่มันมีสมาธิ มันมีความเพียร มันมีงานชอบ ความเพียรชอบ มันนุ่มไประหว่างที่เห็นกายนั้น มันก็แยกส่วนขยายส่วนโดยอำนาจของธรรมจักร

“ธรรมจักร” จักรที่เป็นธรรม ไม่ใช่ธรรมจักรที่เป็นหินแกรนิตที่เขาใช้เป็นเครื่องหมายรูปเคารพกันอย่างนั้น มันเป็นธรรมจักรที่เกิดขึ้นมาจากใจที่มันหมุนอยู่ในหัวใจของเรา เพราะอะไร เพราะสิ่งที่มันอุปาทาน ก็อุปาทานอยู่ที่ใจ สิ่งที่อยู่อุปาทานที่ใจเพราะอะไร เพราะมันเป็นเชื้อ มันเป็นปัจจัย เหตุปัจจัยที่ขับเคลื่อนจิตดวงนี้ เพราะจิตดวงนี้มันต้องขับเคลื่อนไปสภาวะแบบนั้น สภาวะแบบนั้นเพราะมันมีพลังขับเคลื่อน แล้วมันมีธรรมจักร มีโลกุตตรปัญญา ปัญญาที่จะทำสิ่งที่ป็นสัมมาสมาธิ ที่สิ่งต่างๆ ที่เป็นงานชอบ

ถ้าไม่มีสมาธิ งานไม่ชอบ ความเพียรไม่ชอบ มันก็ส่งออกไป มันก็ใช้พลังงานนั้นหมดไป ถ้ามันมีสมาธิขึ้นมา มันมีสติควบคุมขึ้นมา มันก็ย้อนกลับขึ้นมา พอย้อนกลับขึ้นมา มันก็เป็นธรรมจักร มันก็สมดุล สมดุลมันก็หมุนไป ถ้าปัญญามันหมุนออกไป หมุนออกไปด้วยสติ สมาธิ ปัญญา มันหมุนออกไป มันก็ทำให้วิภาคะขยายส่วนแยกส่วน ปล่อยวางๆ พอขยายส่วนแยกส่วนออกไป มันก็ทำลายสภาวะของกายนั้นหมดไปๆ

พอทำลายสภาวะของกายหมดไป แล้วเหลืออะไรล่ะ เหลืออะไร? เหลือจิตที่มันปล่อย ปล่อยวางๆ การปล่อยอย่างนั้นมันจะมีความสุข เห็นใหม่ ความสุขเกิดจากสมาธิ ความสุขเกิด ธรรมที่เป็นพลวัต มันก็เป็นสมาธิอันหนึ่ง แล้วไม่มีครุมีอาจารย์ มันก็ติดสภาวะแบบนั้นได้ มีครุมี

อาจารย์คอยชี้ นำ คอยดึงออกไป กิเลสมันก็ยังต่อต้าน กิเลสมันต่อต้านเพราะอะไร เพราะมันจะ สงวนรักษา สงวนรักษาความเป็นไปของมัน สงวนรักษาเพราะจิตนี้มันอยู่ในมูตรในคูดมาไม่รู้กั ฎภกัชาติ สิ่งที่ไม่รู้กัภกัชาติ

คูติ คูอย่างมนุษย์เรารั ทำไมมันมีจิตตนิสัยต่างๆ กัน แม้เกิดเป็นพ่อเป็นแม่เป็นลูก ครอบครัวยุติยกันความคิดก็ไม้เหมือนกัน ความชอบต่างๆ ก็ไม้เหมือนกัน เห็นใหม่ สิ่งมันสะสม มา มันเป็นสิ่งที่ละเอียค่อนอยู่ในหัวใจนี้มหาศาลเลย สิ่งทีละเอียค่อนมหาศาลเพราะอะไร เพราะมันสะสมมา สิ่งทีสะสมมา นิสัยของคนมันเป็นไปตามกรรม แล้วเวลาจิตมันสงบเข้าไปแล้ว มันไปชำระอย่างนี้ ไปทำลายเข้า ไปชำระความทีว่ามันสะสมมาเป็นกิเลสในหัวใจทีมันมีมหาศาล อย่างนี้ ทำไมมันจะชำระได้ง่ายๆ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาก จะปรารธนามารัือสัตว์ขนสัตว์ รัือสัตว์ขนสัตว์ คูติ เราเรียนทางครุมา ใครเรียนจบวิชาการมาก็อยากจะทำสอนๆ จบทางวิชาการมา สอน ให้ท่องปากเป็ยกปากและกันไปนะ ทำได้ไม้ได้ก็ให้คะแนนกันไปก็จบ แต่การปฏิบัติไม้เป็น อย่างนั้นหรือค ไม้เป็นอย่างนั้นหรือค ถ้าทำไม้ได้ก็คคือไม้ได้ ถ้าทำได้ ทำได้ทำมาจากไหน ธรรมะ ไม้ใช่ธรรมะตาย ไม้ใช่ธรรมะแข็งทือ ไม้ใช่ธรรมะทีเอาไปท่องบ่นกัน แล้วเอามาเถียงกันปาก เป็ยกปากและ

แต่ถ้ามันเป็นการปฏิบัติ มันปฏิบัติมาจากใจ มันเป็นสมาธิก็รู้ว่าเป็นสมาธิ ไม้ใช่ว่า เคลิบเคลิ้มหลับไหล หลับไหลกันว่าเป็นสมาธิ สมาธิมันมีพลังงานของมัน สมาธิมันมีกำลังของมัน สมาธิไม้ใช่ว่าคนนอนหลับหรือว่าคนเคลิบเคลิ้มไปเป็นสมาธิหรือค มันไม้มีสติ ไม้มีปัญญา ของมัน

แล้วมีสมาธิด้วย แล้วมีปัญญาของมันด้วย ย้อนกลับเข้ามา สิ่งทีเป็นปัญญาอย่างนี้มันถึง เป็นธรรมจักร สิ่งทีเป็นธรรมจักร มันถึงซึ่งใจมาก ซึ่งใจจากการปฏิบัติของเรา ซึ่งใจจากการมุ ฆานะของเรา แล้วมันจะทุกข์จะร้อนขนาดไหน มันจะมีความจงใจนะ จะทุกข์จะร้อนโลกเขา ก็ ทุกข์ร้อน ทุกข์มันเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว แล้วเวลาปฏิบัติ เราจะเอาสิ่งนั้นมาเป็นแบบอย่างไม้ได้

การประพฤติปฏิบัติ เราต้องเอาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแบบอย่าง องค์สมเด็จ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า คูติเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ในพระไตรปิฎก ย้อนไป บุปเพณิวาสนาสุตติญาณ ตั้งแต่พระเวสสันดรต่างๆ มันทุกข์ร้อนมาขนาดไหน แล้วเวลาเกิดเป็น

เจ้าชายสิทธัตถะ คูตี บุญกุศลสร้างมามาหาศาล พระเจ้าสุทโธทนะก็พยายามจะให้อยู่ในราชสมบัติ ก็อยู่สะดวกสุขสบายแต่ร่างกาย แต่หัวใจมันก็ยัง “เอ๊ะ! ต้องเกิดต้องตายอยู่หรือ” จนออกประพฤติ ปฏิบัติถึง ๖ ปี นะ

ที่ไหนเขามีการประพฤติปฏิบัติ ที่ไหนที่ว่ามีชื่อเสียง องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เข้าไปทดสอบมาหมด เพราะอะไร เพราะคนที่ยังไม่รู้อะไรก็ต้องไปทดสอบจากคนที่เคยประพฤติ ปฏิบัติมาก่อน แต่เวลาทำได้อย่างเขาหมดเลย แล้วกิเลสมันก็ไม่ได้สะท้อนแม้แต่นิดเดียว แล้ว เวลาตรัสรู้เองโดยชอบ กลับมา ย้อนกลับมาตั้งแต่อานาปานสติ ตั้งแต่ย้อนกลับจากภายใน นี่ตรัสรู้เองโดยชอบ บรรณารื้อสัตว์ขนสัตว์ ยังบอก “แล้วจะอย่างไร ใครจะประพฤติปฏิบัติได้”

ใจจะประพฤติปฏิบัติได้นะ เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันแก่นของกิเลสไง นี่เวลาเรา ประพฤติปฏิบัติมันจะทุกขจะยากขนาดไหน เราต้องภูมิใจนะ ภูมิใจว่างานอย่างนี้มันไม่มีใครทำ หรอก งานอย่างนี้เขาไม่ปรารถนาทำกัน เขาปรารถนาทำกันแต่สิ่งที่เป็นผลประโยชน์ของกิเลส สิ่งที่จะอะไรที่เป็นผลของกิเลส เขาปรารถนาทำกัน สิ่งที่มาชำระสะสางกันอย่างนี้เขาไม่ทำกัน แล้วเขา ไม่ทำกัน เขาไม่ทำกันเพราะอะไร เพราะเขาหยาบ จิตเขาหยาบ เขาจับต้องสิ่งที่เป็นคุณธรรม สิ่งที่มีประโยชน์สูงส่งไม่ได้ แต่ของเราเนี่ยมีความปรารถนา

ฉะนั้น ถ้ามันทุกข์ ทุกข์เพราะการปฏิบัติ มันเริ่มเริงอาจหาญนะ คูตี เวลาครูบาอาจารย์ของเราออกประพฤติปฏิบัติ “สิ่งใดที่เป็นความจริงขอให้มีคนบอกเถอะ...จะทำ” นี่ก็เหมือนกัน สิ่งใด ที่มันเป็นประโยชน์กับเรา เราอยากจะทำมาก แล้วก็ประโยชน์อันละเอียดด้วยนะ เป็นประโยชน์ในหัวใจ เรายังอยากจะทำมาก ขอให้มีคนบอกเถอะๆ

แล้วเวลาคนบอกเถอะ มันก็เป็นเรื่องของธรรมะที่ตายแล้ว เพราะเป็นของครูบาอาจารย์ ไม่ใช่ของเรา แต่ถ้าเราเชื่อแล้วเราพยายามฝืน ฝืนกับความทุกข์ ฝืนกับแรงต่อต้าน แล้วเราพยายาม สร้างสมของเราขึ้นมา สิ่งนี้มันก็เป็นประโยชน์กับเรา เป็นประโยชน์กับเราแล้วเกิดธรรมที่เป็น พลวัตขึ้นมาอย่างนี้

แล้วธรรมที่เป็นปัญญาอย่างนี้ ที่มันชำระล้างบ่อยครั้งๆ เข้า มันก็ปล่อยวางๆ อย่างนี้เข้า การปล่อยวางอย่างนี้ นี่ตักคปหาน หมั่นคราดหมั่นไถ คูตี ตั้งแต่ปู่ย่าตายายของเราก็ทำไรไถนา บนแผ่นดิน บนไร่นา ทำมาแล้วตั้งแต่สมัยอดีต ในประวัติศาสตร์ก็ทำกันมาอย่างนี้ แล้วเราก็มทำ

ไร้อินนากันอยู่บนแผ่นดินอย่างนี้ แล้วต่อไปเราตายไปแล้วลูกหลานมันก็จะทำไร้อินนากันบนแผ่นดินนี้ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่เขาทำมาอย่างนี้ตลอดไป มันก็ได้ผลตลอดไป

ในหัวใจเราก็เหมือนกัน ใช้ปัญญานี้ ภาวนามยปัญญา ใคร่ครวญบ่อยครั้งเข้า อย่าคิดว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ ถ้ายังคิดว่าเป็นธรรม มันเป็นกิเลสทั้งนั้น แต่ถ้าเราพิจารณาไปบ่อยครั้งเข้าๆ ถึงที่สุดมัน สมุจเฉทพานนะ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ เวลาพิจารณาจิตเข้าไปมันเป็นอุปาทาน มันปล่อยขาดขนาดไหน มันขาดออกไป

มันเห็นความเป็นจริง มันถึงเป็นธรรมะที่เป็นพลวัต จากปุณฺณเป็นพระโสดาบัน จากพระโสดาบันเป็นพระสกิทาคามี จากพระสกิทาคามีเป็นพระอนาคามี จากพระอนาคามีเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา นี่พลวัตของจิตมันขยับเคลื่อนขึ้นไป มันทำลายขึ้นไป มันส่งเสริมขึ้นไปจากการกระทำของใคร ถ้ามันไม่มีพลวัตอย่างนี้ มันไม่มีการกระทำอย่างนี้ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ขณะจิตอยู่ที่ไหน ความเป็นไปของจิต จิตที่มันเปลี่ยนแปลงไปถึงจิต มันเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร นี่มันจะเป็นสิ่งที่ว่า ไม่ใช่ทางโลกหรอก

โลก เห็นใหม่ คุณิ เวลาเขาให้มรดกกัน พ่อแม่หากก็ยกมรดกให้ลูก ลูกก็ได้มรดกมาเลย ไม่ต้องทำอะไรเลย กระดาษแผ่นเดียวเท่านั้นแหละ ลูกรับมรดกไปหมดเลย จะทำอะไรก็แล้วแต่ลูกรับไปหมด เพราะกระดาษแผ่นเดียว แต่การประพฤติปฏิบัติไม่มี ไม่มีหรอก มรดกธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเป็นธรรมวินัยก็ธรรมะตาย แล้วเราได้อะไรมา? เราก็ได้สัญญา มาเราก็ได้ความจำมา แล้วมันแก้ทุกข์ได้ไหมล่ะ? มันไม่เป็น

แต่ถ้ามันจะเป็นของเราขึ้นมา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นปริยัติ เป็นปริยัติคือตำราเท่านั้น คือตำราเป็นสุตมยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นมาก็เป็นปัญญาจากสัญญา ปัญญาจากความจำ ปัญญาแบบถือปี่มา ปัญญาอย่างนี้ฆ่ากิเลสไม่ได้ แต่ถ้าเป็นปัญญาของเรามันต้องฝึกฝน ปัญญามันไม่ใช่เกิดขึ้นมาโดยที่เราคิดขึ้นมาก็เป็นปัญญาหรอก

ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาถากถาง เราเปิดทางให้ใจของเรามันได้ก้าวเดิน มันเป็นการก้าวเดินนะ มันเป็นวิธีการ ไม่ใช่เป้าหมาย มันเป็นวิธีการที่เราจะต้องทำขึ้นไป ถ้าเราทำขึ้นไปจนมันเป็นโลกุตตรธรรม เป็นปัญญาโลกุตตรปัญญา เราจะซึ่งมาก แล้วจิตมันเป็นขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ผู้ที่เห็นธรรมถึงกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยหัวใจ ไม่ได้กราบด้วยฝ่ามือนะ

เวลาไปกราบพระกัน เห็นไหม กราบพระ กราบพระแล้ว กราบพระถึงพระใหม่ กราบพระถึงทองเหลือง กราบพระถึงพระพุทธรูปหรือ? กราบพระต้องกราบถึงพุทธรูปคุณ ธรรมคุณ ถึงคุณ กราบพระต้องกราบถึงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กราบพระต้องกราบถึงพุทธโชนใจของเรา นี่คือการกราบพระ

กราบพระที่เรา กราบพระที่ใจของเรา ใจเราเป็นพระ เห็นไหม เป็นพระโสดาบัน เป็นพระสกิทาคามี เป็นพระอนาคามี เป็นพระอรหันต์ แล้วโลกรู้กับใคร โลกไหนจะมารู้กับใจดวงนี้ เพราะใจดวงนี้ไม่ต้องการให้...มันสื่อออกมาเป็นความหมายได้อย่างไร? มันสื่อออกมาตอนแสดงธรรมนี้แหละ ถ้ามันแสดงธรรมขึ้นมา ธรรมที่มันเป็นกิเลสใช้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันจะมีความล่งเลงสัย มันจะมีความล่งเลงสัย มันจะไม่มองจากลำหยาญ แล้วไม่ต้องการให้ใครโต้แย้ง

แต่ถ้าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้โต้แย้งมา เพราะกิเลส กิเลสนะ ถ้าธรรมตามทันกิเลส กิเลสมันอายนะ กิเลสมันกลัวอย่างเดียวคือกลัวธรรม กิเลสไม่เคยกลัวอะไรเลย คุณติ เราอยากไปแล้วไม่ไป เอาความไม่ไปนี้ขัดแย้งมันนี่ อยู่ได้ เห็นไหม “ธรรม” ธรรมเพราะอะไร เพราะมันพุ่มเฟิย ไม่เป็นประโยชน์ มันก็อยู่ของมันได้ แต่ถ้าเป็นกิเลสนะ มันจะส่งเสริมเลย “ต้องไป ต้องใช้จ่าย ต้องทำลาย ต้องๆๆ...” ต้องให้สมกิเลสมันไป แล้วเราก็อยู่ในวิถุญะ เราต้องไปตามอำนาจของกิเลสไป

แต่ถ้าเป็นธรรม “ฝันๆๆๆ” เราไม่กล้าฝัน เพราะฝันแล้วบอกว่าเป็นความลำบาก เป็นความทุกข์ แต่ถ้าฝันขึ้นมาแล้ว ร่างกายก็ไม่ใช้พลังงานโดยเปล่าประโยชน์ เพราะอะไร เพราะเราไม่ไป เราไม่ต้องเสียทรัพยากร ไม่เสียสตางค์ ไม่เสียอะไรเลย ทำไมอยู่ไม่ได้ล่ะ ความสุขหาได้ที่ไหน? ความสุขหาได้ที่ไหน? การพักผ่อนนอนหลับนี่เป็นความสุขที่สุดแล้ว ในโลกนะ เราไปเที่ยวเตร่ขนาดไหน มันมีแต่เสียเงินเสียทองหมดเลย เราอยู่บ้าน เรามีความสุขสบายของเรา นี่คือการความสุข ความสุขของโลกๆ ใจ

แต่ถ้าความสุขของจิตละ จิตถ้ามันเป็นสมาธิขึ้นมา มันก็เป็นความสุขอันหนึ่ง จิตที่ชำระกิเลสออกไปแล้ว กิเลสขาดออกไปยิ่งเป็นความสุขใหญ่ แล้วความสุขอย่างนี้เป็นความสุขเป็นอกุปปธรรมด้วย อกุปปธรรมคือว่ามันคงที่ กุปปธรรม สัพเพ ธมมา อนตตา สภาวะธรรมที่เกิดขึ้น “สภาวะธรรม” ไม่ใช่หรือ ไม่ใช่ เพราะนิพพานไม่อยู่บนก้อนเมฆ นิพพานไม่อยู่ใน

ธรรมชาติ นิพพานอยู่ที่จิตของสัตว์โลก นิพพานอยู่ที่ใจของสัตว์โลก ถ้าสัตว์โลกปฏิบัติแล้ว นิพพานอยู่ที่นี้ ถ้านิพพานอยู่ที่นี้ “สิ่งต่างๆ เป็นสภาวะธรรมๆ” สภาวะธรรมเป็นคติเตือนใจเท่านั้น

คูติ ความเป็นไปของมัน คูติ คูไฟลิ จูคขึ้นมามันก็เผาตัวมันเอง แล้วเชื้อก็หมดไป แล้วตัวเทียนมันรู้อะไร ไฟที่มันเผาอยู่นี้มันรู้อะไร? มันเป็นสสารอันหนึ่ง มันเป็นธรรมชาติอันหนึ่ง แต่เราเป็นคนแสวงหามันมา เราเป็นคนใช้สอยมัน เราได้ประโยชน์จากมัน คือความสว่างจากมัน แล้วถ้ามันเผาตัวมันเอง มันก็คติเตือนใจกับหัวใจ

คูติ ไม่ตะเคียนยังเผาตัวมันเองเลย ในชีวิตนี้กาลเวลามันกินเราไปตลอด เผาเราไปตลอด เราจะต้องตายแน่นอน เห็นไหม นี่คตินี้มันเกิดอย่างนี้ ธรรม ธรรมชาติมันเกิดอย่างนี้ ธรรมชาติเป็นคติเตือนใจ ถ้าหัวใจของคนที่มีประโยชน์ สิ่งนี้มันเป็นประโยชน์กับเรา แต่ถ้าใจมันหยาบ ใจมันเป็นกิเลส มันไม่รู้อะไรเลย มันพาล เห็นไหม แม้แต่ใจเราก็พาล พาลในตัวเราเอง พาลจนเราไม่มีโอกาสเลยนะ

ถึงเวลาหน้าที่การงานก็เป็นหน้าที่การงานนะ หน้าที่การงานอย่างโลกๆ ก็เป็นหน้าที่การงาน เพราะคนเกิดมามีปากมีท้อง แม้แต่พระก็มีปากมีท้อง แต่มีปากมีท้องมันต้องมีสติปัญญาด้วย อะไรจะเป็นประโยชน์ เห็นไหม คูติ คูทางโลกเขา เดียวนี้เขาพยายามจะว่า ก่อนหน้านี้ก็พยายามต้องใช้สารเคมี ต้องพยายามผลิตทรัพยากรให้พอใช้ในโลกรวมไปผลิตมาเดี๋ยวนี้บอกว่าต้องเป็นสารจุลินทรีย์อีกแล้ว นี่เป็นเหยื่อไปตลอด เป็นเหยื่อของคนมีปัญหาไปตลอดเลย พลิกไปพลิกมานะ เราก็เป็นเหยื่อของโลกอยู่อย่างนี้

แล้วสภาวะแบบนี้ ถ้าเราไม่เอาชนะตัวเราเอง แล้วเราอยู่ในโลกมันก็เป็นอย่างนี้ แต่ถ้าเราชนะเราเองนะ โลกเขาเป็นไปสภาวะแบบใด เราไม่ตื่นนะ คนมีจุดยืนไม่ตื่นหรือ โลกสภาวะแบบนี้พลิกไปพลิกมาอย่างนั้น นั่นเป็นเรื่องของสมมุติ แต่เรื่องของวิมุตติละ เรื่องของวิมุตติมันคงที่ไง ถ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเป็นอกุปปิธรรม สิ่งที่เป็นอกุปปิธรรม เอาอะไรเป็น โลกนี้มีอะไรคงที่ ของจะมีแข็งแกร่งขนาดไหน ไม่มีสิ่งใดคงที่ได้เลย

ในโลกนี้ เห็นไหม โลกนี้เป็นอนิจจัง สภาวะโลกจะเปลี่ยนแปลงไป สิ่งใดมันจะเปลี่ยนแปลง การสะสม จะทับซ้อนกันเป็นพันๆ ปี หลายๆ พันปี โลกนี้จะเปลี่ยนไป ต่อไปพระศรีอริยเมตไตรยจะมาตรัสรู้ในโลกนี้ นี่ความเป็นไปของมัน แหล่งน้ำต่างๆ มันจะเปลี่ยนแปลงไป

ของมัน ฝนตกแดดออก สภาวะแบบนั้นมันทำให้โลกเปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่เปลี่ยนแปลง ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงหมด

แล้วจิตละ จิตถ้ามีกิเลสอยู่ มันก็ต้องเกิดเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง เป็นส่วนหนึ่งนะ เพราะอะไร เพราะมนุษย์ทำลาย มนุษย์สร้างสรรค์ มนุษย์ต่างๆ พยายามสร้างสรรค์ ฝ่ายที่ทำลายก็ฝ่ายที่ทำลาย ฝ่ายที่สร้างสรรค์ก็สร้างสรรค์ แล้วมันมีเวรมีกรรมกันไป หมุนกันไป แต่ถ้าอุปสรรค นี่ไม่เป็น จิตนี่คงที่ สิ่งที่ยิ่งที่มันมีแต่จิตที่พ้นจากกิเลสนี้เท่านั้นที่คงที่ คงที่แบบไม่มีกิเลส คงที่แบบไม่ใช่จิต

คงที่แบบมีความรู้อย่างนั้นเป็นอุปสรรค สิ่งที่เป็นอุปสรรคเกิดจากไหน? ก็เกิดจากใจใจนี้เป็นกิเลสมหาศาลเลย มันก็ทุกข์ร้อนอยู่อย่างนี้ มันก็บีบคั้นอยู่อย่างนี้ แม้แต่ว่าเกิดมามีบุญกุศลนะ มั่งมีศรีสุขขนาดไหน คนที่มีบุญเกิดมา คูสิ คูพระเจ้าจักรพรรดิ ขุนคลังแก้ว ขุนพลแก้ว นางแก้วต่างๆ พร้อมหมดเลย แล้วทุกข์ไหม? ทุกข์ไหม? ทุกข์ทั้งนั้นแหละ

เพราะเวลาถึงที่สุดต้องตาย ถึงจักรไม่เคลื่อนแล้วนะ คนเรามันจะอุดมสมบูรณ์ตั้งแต่ต้นจนจบหรือ คนเราสร้างบุญสร้างกรรมมาต่างๆ กันนะ สิ่งที่เราสร้างมาอย่างนี้ เพราะคนเราดิ้นขนาดไหนแล้วแต่ มันมีความผลได้ถ้ามีกิเลสขึ้นมา ถ้าใจมันผลอมันก็ทำกรรมขึ้นมาถึงตัวเองจนได้แหละ แต่ถ้าเป็นอุปสรรค สิ่งที่ยิ่งที่เข้าไม่ได้ คงที่จริงๆ คงที่มีแต่วิมุติสุขคงที่ พระโศดาบันก็คงที่ส่วนหนึ่ง เพราะอะไร เพราะเกิดอีก ๗ ชาติ พระสกิทาคามี พระอนาคามี พระอนาคามีไม่เกิดในกามภพ คงที่แบบไม่เปลี่ยนไม่หมุนไปตามกระแสแบบที่โลกมันต้องเปลี่ยนแปลงไป

โลกนี้ไม่มีหอรก หมุนไปอยู่อย่างนี้ คูสิ จะเจริญจะเสื่อมไปตามสัจจะความจริงอันนี้ เป็นอินดิไต่อยู่อย่างนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ไว้แล้ว โลกก็เป็นไปสภาวะแบบนี้ แต่เพราะความเมตตาใจ คูสิ คูอย่างสังคมโลก เห็นใหม่ คนไหนเป็นคนดี หมู่บ้านไหนเป็นหมู่บ้านที่ดี สิ่งที่เป็นคนดี เห็นคนดีแล้วเมตตาंनाสงสารก็พยายามช่วยเหลือคนดีนั้นให้เขาพออยู่รอด เอาตัวรอด มีความสุขของเขาไปภพชาติหนึ่ง

นี่ก็เหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ดู สัตว์โลกที่เข้าข่ายญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คนไหนที่มีโอกาสมีวาสนา แต่ถ้าคนมีโอกาสดาวสนา แต่ไม่ได้พบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โอกาสนั้นก็เลื่อนลอยไป ในพระไตรปิฎก มีพุทธะเชิงใจ ๒ คน ขอทานอยู่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเดินผ่านไป แล้วยิ้มกับพระอานนท์ พระอานนท์

เห็นว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านแสดงการยิ้มแย้ม ต้องมีสิ่งใดเป็นคติเตือนใจแน่นอน พอตกคำ ถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ยิ้มเพราะอะไร

ทุกตะเจี๊ญใจ ๒ คนนี้ เมื่อก่อนถ้าเขาได้พบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน เขาจะได้ เป็นพระอนาคามี แต่เพราะปัจจุบันนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเดินผ่านหน้าไปเลย แล้วยิ้ม เห็นใหม่ นี่ก็พบเหมือนกัน แต่โอกาสกาลเวลามันต่างไป เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า เขาเป็นเศรษฐี แล้วเขาเล่นการพนัน เล่นการพนันจนโดนโกง เพราะผู้ เฒ่าตาไม่ดีใจ จนหมดเนื้อหมดตัว นี่มาเป็นขอทาน แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ผ่านไป

หัวใจใจ ถ้าใจมันชุ่มชื้น ใจมันมีความรื่นเริง ในการประพฤติปฏิบัติมันมีโอกาส ใจเศร้า หมอง ใจที่อมทุกข์ ทุกข์กัลดหนอง มันจะปฏิบัติได้อย่างไร มีโอกาสพบเหมือนกันนะ แต่ต่างกาล ต่างเวลา ยังไม่ได้ประโยชน์เลย แล้วเราละ ชีวิตเราละ เราต้องเตือนใจใหม่ ถ้าเราเตือนใจในชีวิต ชีวิตจะมีคุณค่า ชีวิตนี้ ลมหายใจเข้าและลมหายใจออก เราควรจะมีใจนะ โลกเขาเป็นอย่างนั้น โลกที่เขาสนุกรื่นเริงกันออกไป เขาจะเกิดจะตายนะ เขาสนุกรื่นเริงมีมหรสพสมโภช เขาสนุกรื่น เริงแต่ภายนอก เขาไปกลับมา เขาคอดกนะ

เราหาความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบขึ้นมาเราหาจุดยืนของเรา จุดยืนของเรา สิ่งนี้มันเป็น ฐานรองรับ แล้วถ้ามีอำนาจวาสนา เห็นใหม่ ไม่ใช่ธรรมะตายๆ อย่างนั้น ธรรมะตายๆ อย่างนั้น มันท่องบ่นกันมา แต่ธรรมะที่มันเป็นพลวัต ธรรมะที่สามารถ...ใครทำสมาธิได้นะ เวลาชุมนุมสากุ ฉา พูดเรื่องสมาธิได้จะฉาน ถ้าใครใช้ปัญญาได้นะ เป็นพระโสดาบัน ก็พูดขึ้นพระโสดาบันได้ ฉะฉาน คนที่เป็นสกิทาคามี อนาคามี ถึงที่สิ้นสุดแห่งทุกข์จะพูดธรรมะได้จะฉาน เพราะอะไร เพราะมันเป็นอริยสัจ มันเป็นความจริงในหัวใจนั้น เพราะหัวใจนั้นมันเป็นพลวัตขับเคลื่อน หัวใจ นั้นมันเป็นคนประสพ

ของที่เราทำมากับมือ ใครจะว่าอย่างไรมันเป็นเรื่องของเขา แต่เราเป็นคนทำมากับมือ เรา ต้องรู้กับมือที่เราประกอบขึ้นมาอย่างไร แล้วจะทำเมื่อไหร่ก็ได้ เพราะทำเมื่อไหร่ก็ได้ เพราะ อากรมันเป็นสภาวะแบบนั้น มันทำเมื่อไหร่ก็ได้ แต่ถ้ามันทำถึงที่สุดแล้ว มันไม่ต้องทำแล้ว เพราะมันถึงที่สุดแห่งทุกข์ มันจะทำได้อย่างไร เพราะมันไม่มีกิเลสให้ทำ

ถ้าไม่มีกิเลส ไม่มีสถานที่ ไม่มีภวาสวะ ไม่มีที่ทำงาน มันจะเอาอะไรไปทำ คนจะทำงาน มันต้องมีที่ทำงาน มันต้องมีสิ่งที่เป็นฐานในหัวใจ สิ่งทีกิเลสมันอยู่ได้ สิ่งทีอวิชชา เห็นใหม่ จิต

เป็นทวาทะ และพระอนาคามี เป็นเรื่อนว่างที่มีคนอยู่ ว่างๆๆ ว่างใครเป็นคนว่าว่าง? ก็ไอ้คนที่มันพูดว่าว่างๆ มันบอกว่าว่าง...ถ้ามันยังมีอย่างนี้มันทำได้ แต่เพราะมันไม่ทำกัน มันไม่ทำกันว่าว่างๆๆ...ว่างๆ นี้มันหลายว่างมากนะ ว่างๆ แบบไม่มีอะไรเลย

ว่างด้วยสมาธิก็ว่าง ก็ว่างแบบก้อนหินไง ก้อนหินมันก็เป็นความว่างของมัน ก้อนหินมันไม่เบียดเบียนใครเลย วัตถุนี้มันไม่เคยเบียดเบียนใครหรือ ธาตุนะ แร่ธาตุต่างๆ มันเบียดเบียนใคร มันอยู่ของมันโดยอิสระ เรายังไปเอามันมาใช้งานอีกต่างหาก เอามาทำก่อสร้างต่างๆ เรายังไปเอามาใช้ประโยชน์เลย มันไม่เคยทุกข์ร้อนกับใคร มันก็ว่าง มันว่าง ว่างอย่างนั้น มันไม่ใช่หรือ ความว่างอย่างนั้นเป็นความว่างที่ไม่มีสติตั้งเลย

ถ้ามันเป็นสัมมาสมาธิ ว่างขนาดไหน เพราะมันมีระดับของเขา ความว่าง ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ แล้วสมาธิขึ้นไหนควรออกมา เห็นไหม เหมือนยา เหมือนน้ำ น้ำที่มันสะอาด น้ำที่มันสกปรกเขาก็ใช้ทำปุ๋ย แทนรดน้ำต้นไม้ไป น้ำที่สะอาดเขาก็เอามาใช้ดื่มกิน น้ำที่เขาจะทำ เอาไปทำอุตสาหกรรมที่สะอาดกว่านั้น เขาก็ต้องมีน้ำที่สะอาดกว่านั้น

สมาธิก็เหมือนกัน สมาธิ อุปจารสมาธิ ขณิกสมาธิก็เป็นแค่ความสุขร่มเย็นในใจหน่อยหนึ่ง อุปจารสมาธิ ถ้าคนมีจิตนิสัยมันก็จะเห็นอะไรต่างๆ เห็นออกวิปัสสนาได้ ถ้าเป็นอัปปนาสมาธินี้ น้ำสะอาดมาก สมาธิเข้าถึงลึกมาก มันออกมาผสมกับสิ่งต่างๆ จะมารคน้ำต้นไม้ก็ไม่เป็นประโยชน์ มันพิจารณาไม่ได้ เห็นไหม สมาธิมันยังมีระดับของมัน มันมีพลวัตของมัน ผู้ที่ทำการที่เคยผ่านมาแล้ว มันจะฉะฉาน มันจะรู้ไปหมด

แต่ถ้าเป็นธรรมะตาย สูตรสำเร็จ อะไรก็เป็นเหมือนๆ กันหมดเลย เป็นไปไม่ได้หรือบริหารจัดการใจ ต้องบริหารจัดการ ต้องเป็นสภาวะธรรม ต้องเป็นอย่างนั้น...บริหารจัดการโดยกิเลสใจ กิเลสมันยังไม่รู้ตัวมันเองเลย แล้วมันจะไปบริหารจัดการใคร แม้แต่ตัวมันเองมันยังโดนหลอกเลย แล้วบอกว่า “บริหารจัดการ” บริหารจัดการอยู่ในวิภวัญชะ บริหารจัดการให้มันเกิดตาย เกิดตายในโลกนี้ไง แต่ถ้าเป็นสภาวะธรรมจริงมันเข้ามาถึงภายใน

สิ่งที่เข้ามาภายใน มันทำลายกันอย่างไร มันเป็นโลกุตตรปัญญาอย่างไร มันเป็นโลกีย์ปัญญาอย่างไร เห็นไหม สิ่งที่ทำมากับมือ สิ่งที่เป็นไป สิ่งที่เป็นไปกับจิต ทำมากับมือเป็นบุคลาธิษฐาน ธรรมะต้องทำมาจากจิต เพราะจิตมันเป็นตัวทุกข์ “จิตแก้จิต” ต้องจิตมันย้อนกลับเข้าไปทำลายมัน ทำลายมันนะ

ถ้าถนอมรักษานะ โลกเขาถนอมรักษาเป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าเป็นธรรมนะ ถนอมรักษา ตรงนั้นนะกิเลส เห็นไหม เป็นเรือนว่าง ว่าง ถ้าไม่ทำลายความว่างนั้นนะ ความว่างนั้นแหละคือตัวภพ ถ้าทำลายความว่างทั้งหมด โลกนี้ถ้ามันว่าง ว่างโดยไม่มีสิ่งใดเลย มันว่างอย่างไร ว่างโดยวิมุติสุข มันว่างอย่างไร มันว่ามันว่างหรือ มันว่ามันว่างอย่างไร

ถึงที่สุดแห่งทุกข์แล้วคิดไม่ได้หรือ มันยังคิดใหญ่เลย คิดอะไร? ก็คิดสิ่งที่เป็นประโยชน์กับโลก คิดสิ่งที่เป็นสิ่งที่ดี ๆ ใจ แต่ไม่คิดเป็นเรื่องอกุศล คิดสิ่งที่เป็นพิษไม่ได้ เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันเป็นอกุศล มันเป็นขี้ สิ่งที่เป็นขี้ เราขึ้นมาจากหลุมขี้ แล้วเรายังไปจมกับหลุมขี้ได้อย่างไร เราขึ้นมาจากหลุมขี้ เราทำร่างกายเราสะอาดแล้ว เราจะโดดไปหลุมขี้ได้อีกไหม แต่ถ้าเราขึ้นมาจากหลุมขี้แล้ว เราจะคิดว่าทำอย่างไร วิธีการอย่างไรจะดึงคนขึ้นมาจากหลุมขี้ใจ นี่วิมุติสุข เขาคิดอย่างนี้

ความคิดของผู้ที่สิ้นกิเลสมันจะเป็นประโยชน์กับโลก แต่นี่เพียงแต่โลกไม่เข้าใจ เราก็คิดโลกก็ว่าเราก็คิดแล้ว ท่านก็คิดเหมือนๆ เราแน่แหละ ใครจะสูงกว่าใคร ใครจะต่ำกว่าใคร กิเลสไม่ยอมใครหรอก ธรรมะตายๆ ไม่ยอมใครเลย ธรรมะตายๆ นี่แข็งทื่อ แล้วก็ขวางโลกไปตลอด

แต่ธรรมะที่เป็นพลวัตนะ สิ่งใดเป็นประโยชน์ก็ทำประโยชน์ สิ่งใดที่ไม่เป็นประโยชน์ก็กรรมของสัตว์ ไม่มีใครหรือสัตว์ขนสัตว์ ขนไม่ได้หรือ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามารือสัตว์ขนสัตว์นะ แต่เวลาตรัสธรรมขึ้นมา “จะสอนใครได้หนอๆ” มันยากอย่างนี้ยากเพราะใคร? ยากเพราะกิเลสนะ ไม่ได้ยากเพราะธรรม

ธรรมประเสริฐมาก องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะนี้มีอยู่แล้ว องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์ที่ ๔ พระศรีอริยเมตไตรยจะมาตรัสรู้องค์ที่ ๕ เห็นไหม ธรรมะมีอยู่แล้ว แล้วยังมีต่อไปอีก ๑๐ องค์ตลอดไป สิ่งนี้มีอยู่ ธรรมกับโลกคู่กันไปตลอด กิเลสกับธรรมคู่กัน แต่ธรรมเกิดเป็นครั้งเป็นคราว กิเลสไม่ต้องบอกมัน เพราะมันจี้หัวอยู่ตลอดเวลา แล้วเรามีโอกาสจะสู้มัน

คนเรามีคบอด กิเลสจี้หัวตลอดเวลา ไม่มีโอกาสเลย มีคบอดไปสภาวะแบบนั้น แต่ในปัจจุบันนี้ ถ้าเรายังมีโอกาสสู้ มันจะทุกข์ขึ้นมา เราสู้กับใคร คูสิ เขาต่อสู้กัน โลกภายนอกเขาสู้กัน เขามีคู่ต่อสู้นะ แต่กิเลสของเรามันเป็นตัวเราเอง มันเป็นความคิดเราเอง แล้วเราจะต่อสู้กับมัน มันละเอียดตรงนี้ไง ละเอียดที่ว่าเรายังไม่รู้ว่าจะสู้กับใครเลย แล้วเราจะชนะหรือแพ้ได้อย่างไร ถ้าไม่สู้

กับใครเลย ก็ฝันมันไปก่อนสิ ฝันให้มันอ่อนตัวลง ฝันให้ไม่มีกิเลสเป็นเรา ฝันให้เกิดมีธรรมขึ้นมา ในหัวใจบ้าง ถ้าฝันขึ้นมาจนมีในหัวใจบ้าง มันจะมีกำลังขึ้นมา พอเป็นสมาธิปั๊บ นี่มันมีพลวัต

ถ้าเป็นมิจฉาสมาธิ ไม่มี มันขับไล่ไปเพราะเป็นมิจฉาสมาธิ เห็นไหม คุณ ก็ยังทำเป็นมนต์ คำ ทำสิ่งต่างๆ ทำลายกันก็เป็นมิจฉาสมาธินี้ไง แล้วก็มาทำลายเรา ทำลายเราตรงไหน? ทำลายตรง ทำลายโอกาสของเราไง ทำลายตรงที่เราไม่ย้อนกลับมาเป็นประโยชน์กับเรา มันก็เลยเป็นการ ทำลายเรา ทำลายโอกาส ทำลายชาตินี้ ทำลายวันเวลา วันคืนๆ กิเลสเราไปทุกวันๆ ทำลายให้เรา สิ้นชีวิตไปโดยที่เราไม่ได้ผลประโยชน์จากมัน

แต่ถ้าเราทำลายให้หนักกว่านี้ก็ทำลายให้เราไปสร้างเวรสร้างกรรม ทำเวรทำกรรม การ กระทำต่างๆ การกระทำสิ่งต่างๆ นั้น มันเป็นเวรเป็นกรรมทั้งหมด มันต้องมีผล ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ ชั่ว ไม่มีสิ่งใดที่ทำแล้วฟรี ไม่มี มันมีสภาวะธรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ถ้าเป็นสัมมาสมาธิมันเป็น ประโยชน์กับเรา ถ้าประโยชน์กับเรา เราก็ย้อนกลับมาที่เรา ย้อนกลับมาที่เรา อุดตา หิ อุดตโน นา โถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน แล้วคนเกิดมามีอำนาจาชาสนา ตนถึงได้มานับถือศาสนาพุทธ

แล้วนับถือศาสนาพุทธแล้วก็ไม่ใช่ชาวบ้านที่เป็นพุทธที่ทะเบียนบ้าน เราเป็นชาวพุทธที่ เราจะหาพุทธโฆจากใจของเรา ถ้าพุทธโฆ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน...ผู้รู้ ผู้ตื่น เราตื่นจากโลก โลกเขาสวงวน เวลานะ ต้องทำมาหากิน ต้องอยู่กับโลกเขาตลอดไป เราตื่นจากโลก เราแบ่งเวลาของเรามา ประพฤติปฏิบัติ เป็นพระ เป็นผู้ที่ออกบวช นี่ทั้งชีวิตเลย นักรบรบกับกิเลสให้ได้ เห็นไหม เราตื่น จากโลก แล้วถ้าเราตื่นจากกิเลส เราเป็นธรรมะที่เป็นพลวัต มีพลวัตของมัน มีกำลัง มีชีวิต เป็น ธรรมที่มีชีวิต

“สอุปาทิเสสนิพพาน” เวลาธรรมสิ้นกิเลสไปแล้ว เศษส่วนคือชีวิตยังเหลืออยู่เหลือเศษส่วน ก็ใช้ชีวิตที่เหลือนี้เป็นประโยชน์กับโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ที่โคนต้นโพธิ์ อีก ๔๕ ปีเผยแผ่ธรรมมาจนปัจจุบันนี้ ชีวิตเราถ้าได้สภาวะแบบนี้ มันจะเป็นประโยชน์กับเรา

เกิดมาไม่เสียชาติเกิด เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา แล้วก็สร้างธรรมขึ้นมาในหัวใจ ให้เป็นธรรมะที่เป็นพลวัต ให้เป็นธรรมะที่มีชีวิต ธรรมะที่มีความรู้สึก ธรรมะที่สื่อสารกันได้ ไม่ใช่ธรรมะตาย เอวัง